

Kristiina Honkakoski ja Riikka Raudasoja

SANOJA JA SAIPPUAKUPLIA

Varhaisen kielenkehityksen tukeminen pienryhmätoiminnassa

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2020	Tekijä/tekijät Kristiina Honkakoski, Riikka Raudasoja
Koulutusohjelma Sosiaaliala		
Työn nimi SANOJA JA SAIPPUAKUPLIA. Varhaisen kielenkehityksen tukeminen pienryhmätoiminnassa		
Työn ohjaaja Kirsi Herranen-Somero		Sivumäärä 58
Työelämäohjaaja Reetta Kinnunen		
<p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli toteuttaa kymmenen tapaamiskerran projekti ryhmäperhepäiväkodin pienryhmälle. Tapaamiskertojen tavoitteena oli tukea pienryhmään kuuluvien lasten varhaista kielenkehitystä ja antaa varhaiskasvattajille ideoita puhumaan opettelevien lasten pienryhmätoiminnan sisällöiksi. Opinnäytetyömme toteutuspaikkana toimi ryhmäperhepäiväkot Vekara-tupa.</p> <p>Varhaisen kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa on tärkeää, sillä se on lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen edistämistä sekä oppimisen edellytysten tukemista, ja siten varhaiskasvatuslain asettamien varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaista. Opetushallituksen laatimien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan kielten rikas maailma on myös yksi niistä kokonaisuuksista, joiden mukaan varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeiset tavoitteet sekä sisällöt tulisi suunnitella.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsittelemme varhaiskasvatuslain sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toiminnalle asettamien tavoitteiden lisäksi kaikki pienryhmätoiminnassa käyttämämme varhaista kielenkehitystä tukevat menetelmät sekä kerromme niiden tarkoituksista ja tavoitteista. Avaamme myös pienryhmäprojektin käytännön toteutusta jokaiselta pienryhmäkerralta erikseen. Tärkeitä toimintaamme ohjanneita arvoja olivat lapsilähtöisyys ja lasten kuulluksi ja nähdyksi tuleminen sekä kiireettömyyden ja jouston mahdollisuus toiminnassa. Pienryhmätoiminnassamme kantavia teemoja olivat leikki sekä lapsen osallisuus.</p>		

Asiasanat Kielellinen kehitys, oppiminen, pedagoginen suunnittelu, pienryhmät, varhaiskasvatus
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2020	Author Kristiina Honkakoski, Riikka Raudasoja
Degree programme Social Services		
Name of thesis WORDS AND SOAP BUBBLES. Supporting early linguistic development in small group education		
Instructor Kirsi Herranen-Somero		Pages 58
Supervisor Reetta Kinnunen		
<p>The purpose of this functional thesis was to execute a project of ten meetings for the children in a small group of group family day care. The purpose of meetings was to support the early linguistic development of the children in the small group and to provide ideas and tools for early childhood educators to build content to the meetings for the children with ongoing linguistic development. This functional thesis was executed in group family day care Vekaratupa.</p> <p>To support the early linguistic development in early childhood education is important since it expedites the holistic growth and development of a child and supports the requirements of learning and therefore is in accordance with the objective of early childhood education set by the educational plan by National Board of Education. The basics of the early childhood education plan by National Board of Education states that the rich and versatile language is the keystone when planning the pedagogic purposes and content for early childhood education.</p> <p>The theoretical framework of the thesis discusses the law of early childhood education, the plan and the purpose for early childhood education and the methods we used to support the early linguistic development, explaining the reason and the purpose of our selection of these methods. We also explain the everyday execution of this small group project, individually group by group. The most important core values for this child orientated project were to allow children to really become seen and heard without a feeling of rush and inability to be flexible. Play and participation of the children were the cornerstones of our small group activity.</p>		
Key words Early childhood education, learning, linguistic development, pedagogical planning, small groups		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 OPINNÄYTETYÖ PROSESSINA.....	3
2.1 Tavoitteet ja toteutus	3
2.2 Yhteistyökumppani ja kohderyhmä.....	4
2.3 Pienryhmäpedagogiikka toimintamuotona	5
3 KIELELLISEN KEHITYKSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	6
3.1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö.....	6
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat tavoitteet toiminnalle.....	7
3.2.1 Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa	8
3.3 Kielellisesti virikkeellinen varhaiskasvatusympäristö käytännössä.....	10
4 TOIMINNAN SUUNNITTELU	11
4.1 Toiminnan suunnittelua ohjannut arvoperusta	11
4.2 Pienryhmätoiminnan teemat.....	11
4.3 Muita toiminnan suunnittelua ohjanneita periaatteita	12
5 TOIMINNASSA KÄYTETYT MENETELMÄT	14
5.1 Kuvakortit.....	14
5.2 Lukeminen	15
5.3 Pelit.....	17
5.3.1 Hedelmätarha	18
5.3.2 Kalastus.....	19
5.3.3 Little Circuit	20
5.3.4 Wooden Fish Game	21
5.3.5 Pingviinipeli	22
5.4 Lorut.....	23
5.5 Leikki.....	24
5.6 Havainnointi	26
5.7 Dokumentointi	26
6 TOIMINNAN TOTEUTUS.....	30
6.1 Ensimmäinen kerta	30
6.2 Toinen kerta.....	33
6.3 Kolmas kerta.....	34
6.4 Neljäs kerta	36
6.5 Viides kerta	37
6.6 Kuudes kerta.....	38
6.7 Seitsemäs kerta	41
6.8 Kahdeksas kerta	42
6.9 Yhdeksäs kerta	44
6.10 Kymmenes kerta.....	47

7 POHDINTA	51
LÄHTEET	56

1 JOHDANTO

Olemme molemmat työskennelleet varhaiskasvatuksen opettajina sosionomiopintojemme ohella. Työsämme olemme saaneet suunnitella varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista pedagogista toimintaa eri ikäisille lapsiryhmille. Yksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueista eli varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita sekä sisältöjä kuvaavista alueista on kielten rikas maailma. (Opetushallitus 2018, 40.) Kielten rikas maailma pitää sisällään muun muassa lasten kielenkehitystä tukevan toiminnan varhaiskasvatuksessa. Varhaisen kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa nousi opinnäytetyömme aiheeksi työelämälähtöisyyden lisäksi myös henkilökohtaisesta kiinnostuksestamme teemaa kohtaan.

Päätimme tehdä aiheesta toiminnallisen opinnäytetyön, jotta pääsisimme testaamaan teorian sekä oman työkokemuksemme pohjalta laatimiamme suunnitelmia käytännössä sekä toiminnasta tehtyjen havaintojen pohjalta tarvittaessa muokkaamaan niitä. Toiminnallisen opinnäytetyön sisällöt tukisivat täten myös muita varhaiskasvatuksen opettajia heidän suunnitellessaan lapsille varhaista kielenkehitystä tukevaa toimintaa. Toteutuspaikaksi toiminnalliselle opinnäytetyöllemme lupautui ryhmäperhepäiväkoti Vekaratupa.

Valitsimme toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamistavaksi pienryhmätoiminnan, sillä koemme, että se mahdollisti parhaiten omien arvojemme mukaisen toiminnan toteutumisen. Koemme pienryhmissä toiminnan olevan rauhallisempaa ja kiireettömämpää, lasten havainnoinnin olevan helpompaa ja lasten saavan enemmän huomiota aikuiselta. Meille tärkeitä arvoja toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamisessa olivat kiireettömyyden sekä lasten kuulluksi ja nähdyksi tulemisen lisäksi myös se, että toiminnassa olisi sisältöjen suhteen jouston mahdollisuus sekä se, että toiminta olisi mahdollisimman lapsilähtöisesti suunniteltu sekä toteutettu. Näiden pohjalta päätimme laatia pienryhmätoimintamme sisällöt siten, että niissä kantavina teemoina olisivat leikki ja lapsen osallisuus.

Varhaista kielenkehitystä tukevan pienryhmätoiminnan toteuttaminen varhaiskasvatuksessa on tärkeää monestakin eri syystä. Varhaiskasvatustoimintaa ohjaava varhaiskasvatuslaki asettaa varhaiskasvatuksen tavoitteiksi muun muassa jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen edistämisen sekä oppimisen edellytysten tukemisen (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §). Kieli onkin yhteydessä lapsen koko kehitykseen sekä oppimiseen, sillä se on väline, jonka avulla tiedot hankitaan ja varastoidaan muistiin (Nurmilaakso 2011, 31). Kielenkehityksen tukeminen on siis laissa

mainittujen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen edellytysten tukemisen kannalta erittäin tärkeää.

Sen lisäksi, että laaja sanavarasto auttaa lasta sanoittamaan ajatuksiaan ja tunteitaan, edistää hyvä äidin-kielen taito myös lapsen ajattelua sekä itseilmaisua (Herranen-Somero 2019). Kielen kehittyminen tukee myös lapsen itsesääätelytaitojen oppimista (Ahonen 2017, 166). Opinnäytetyömme kaltainen varhaista kielenkehitystä tukevan toiminnan järjestäminen varhaiskasvatuksessa edistää siis monella tavalla lasten kasvua, kehitystä sekä lasten oppimisen edellytyksiä, ja on täten niin varhaiskasvatustoimintaa ohjaavien lakien, toiminnalle asetettujen tavoitteiden kuin lasten edunkin kannalta perusteltua sekä tärkeää.

2 OPINNÄYTETYÖ PROSESSINA

2.1 Tavoitteet ja toteutus

Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee yhdistää käytännön toteutus ja sen raportointi. Toiminnalliset opinnäytetyöt voivat olla kohderyhmästä ja aiheesta riippuen esimerkiksi oppaita tai järjestettyä käytännön toimintaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Päätimme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön juuri päästäksemme yhdistämään teoriaa käytäntöön. Meidän opinnäytetyömme aiheeksi valikoitui varhaisen kielenkehityksen tukeminen pienryhmätoiminnassa. Opinnäytetyömme tehtävänä oli toteuttaa kymmenen tapaamiskerran projekti ryhmäperhepäiväkodin pienryhmälle. Näiden tapaamiskertojen tavoitteena oli tukea pienryhmään kuuluvien lasten varhaista kielenkehitystä sekä antaa varhaiskasvattajille ideoita pienten lasten pienryhmätoiminnan sisällöiksi. Koemme, että teoriaa käytäntöön yhdistävä projekti tukee myös meitä itseämme tulevana varhaiskasvatuksen opettajina työssämme niin toiminnan suunnittelussa kuin toteutuksessakin.

Marraskuussa 2019 pidimme ensimmäisen suunnittelupalaverin kahdestaan koululla. Suunnittelupalaverissa mietimme aiheen rajausta, työnimeä sekä aikataulua. Tämän jälkeen täytimme ryhmäperhepäiväkodin yhteyshenkilön kanssa opinnäytetyösopimukset sekä tutkimuslupa-anomukset, ja palautimme ne opinnäytetyötämme ohjaavalle opettajalle. Tammikuussa 2020 pidimme opinnäytetyön aloituspalaverin opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa. Tämän jälkeen pidimme erillisen palaverin, jossa kävimme aloituspalaverissa sovitut asiat läpi myös ryhmäperhepäiväkodin yhteyshenkilön kanssa.

Kun suunnitelmat oli saatu kuntoon, vietimme tammi-helmikuun 2020 aikana neljä lauantaita Kalajoen kirjaston työskentelytilassa. Noilla työskentelykerroilla laadimme muun muassa tutkimussuunnitelman, pienryhmäprojektia koskevan tiedotteen lasten vanhemmille, kävimme läpi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä valmistelimme pienryhmätoiminnassa mahdollisesti tarvittavia materiaaleja. Helmikuussa 2020 esittelimme opinnäytetyömme tutkimussuunnitelman opinnäytetyöseminaarissa ja osallistuimme koululla opinnäytetyön kirjoittamisen ohjaustuokioon. Kaiken tämän lisäksi opinnäytetyöprosessiimme sisältyi myös itsenäisesti muihin aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin tutustumista, aiheeseen liittyvään teoriaan paneutumista sekä suuri määrä keskinäistä sähköpostien vaihtoa asian tiimoilta.

Käytännön pienryhmätoiminnan toteutimme maaliskuussa 2020. Kävimme ryhmäperhepäiväkodilla pitämässä pienryhmätoimintaa yhteensä kymmenenä arkipäivänä viikoilla 11-16. Pienryhmäpäivien runko rakentui siten, että aamupäivät olimme ryhmäperhepäiväkodilla toteuttamassa pienryhmätoimintaa, jonka jälkeen iltapäivät raportoimme toteutuneen toiminnan kirjoittamalla toiminnan sisällöt sekä havainnot siitä opinnäytetyöhömmme. Lisäksi suunnittelimme kullakin pienryhmätoimintakerralla tapahtuneen lasten havainnoinnin perusteella seuraavaa pienryhmätoimintakertaa.

Niinä päivinä, jolloin lasten kanssa pienryhmätoiminnassa käsiteltävä teema vaihtui, jäimme ryhmäperhepäiväkodille pienryhmätoimintakerran jälkeen tekemään dokumentointia lasten kasvunkansioihin. Huhtikuussa 2020 pidimme opinnäytetyön väliarvioinnin opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa. Sovimme, että lähetämme valmiin opinnäytetyön sekä kieliasun tarkastukseen, opponijallemme etäoppo-noitavaksi ja opinnäytetyön ohjaavalle opettajalle itselleen huhtikuun 2020 toiseksi viimeisen viikon loppuun mennessä. Esittelimme opinnäytetyömme, sekä teimme kypsyysnäytteen huhtikuun 2020 viimeisellä viikolla.

2.2 Yhteistyökumppani ja kohderyhmä

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme ryhmäperhepäiväkodin Vekaratuvalle. Vekaratuvalle ryhmäperhepäiväkodissa on 12 hoitopaikkaa, ja se sijaitsee omakotitalokiinteistössä Ylivieskan Kiviojalla. Vekaratuvalle palveluntuottajana toimii Tähtituvat Oy, joka tuottaa lasten päivähoidon palveluita alle kouluikäisille lapsille. Ryhmäperhepäiväkodin toiminta-aika on arkisin kello 7-17 ja siellä työskentelee kolme hoitajaa, joista yksi toimii vastaavana lastenhoitajana. Vekaratuvalle toiminta tapahtuu pääsääntöisesti pienissä ryhmissä, jolloin vuorovaikutus yksittäisen lapsen kanssa toteutuu paremmin. (Katajisto & Kinnunen 2019.)

Vekaratuvalle ryhmäperhepäiväkodin viikkosuunnitelma toteutetaan lapsilähtöisesti havainnoiden, ja tehdyistä suunnitelmista on aina mahdollista joustaa. Viikkoon sisältyy aina vapaan leikin päivä. Toiminnan päätavoitteena on tukea hyvää lapsuutta yhdessä huoltajien kanssa sekä lapsen omaehtoista leikkiä. Vekaratuvalle varhaiskasvatussuunnitelman mukaan leikkiminen tukee lapsen abstraktia ajattelua ja oppimisvalmiuksien kehittymistä kaikkein tehokkaimmin. Vekaratuvalle ryhmäperhepäiväkodilla lapsen mielipide otetaan huomioon ja sitä arvostetaan. Osallisuus onkin yksi Vekaratuvalle arvoista. (Katajisto & Kinnunen 2019.) Koemme, että Vekaratuvalle arvot kohtasivat omiemme kanssa ja että opinnäytetyömme

kaltainen leikkiä sekä lapsen osallisuutta painottava pienryhmätoiminta tukee Vekaratuvan ryhmäperhepäiväkodin toiminta-ajatusta.

Opinnäytetyömme pienryhmätoimintaan osallistui neljä kaksivuotiaasta lasta. Vekaratuvan varhaiskasvatushenkilöstö valikoi pienryhmään kuuluvat lapset heidän yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien, kiinnostuksen kohteidensa sekä kehitystarpeidensa perusteella. Lasten iät sekä ryhmäperhepäiväkodin päivärytmin huomioon ottaen sovimme, että pidämme pienryhmätoimintaa aina aamupäivisin kello 9.30-10. Tällöin lapset olivat vielä virkeitä eikä ruokailemaankaan ollut kiire, sillä lounas oli vasta kello 11. Halusimme välttää kiireen tuntua suunnittelemalla toiminnan aikataulullisesti joustavaan kohtaan päivärytmiä, jotta lasten omille aloitteille sekä puheenvuoroille jäisi tilaa. Näemme tämänkaltaisten kiireettömän keskustelun hetkien mahdollistamisen tärkeänä kieltä kehittävänä tekijänä.

2.3 Pienryhmäpedagogiikka toimintamuotona

Vaikka toimintamme olikin suunniteltu sellaiseksi, että sen olisi voinut toteuttaa isommallekin ryhmälle, halusimme varmistaa, että jokainen lapsi tulisi nähdyksi ja kuulluksi. Kaikista tärkein tekijä kasvun ja oppimisen kannalta on aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus sekä kiireetön, myönteinen ja rohkaiseva ilmapiiri (Herranen-Somero, 2019). Lasten kokemukset siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan ja sanattomiin viesteihinsä reagoidaan, mainitaan vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta tärkeiksi asioiksi myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2018, 41). Kiireettömyyden sekä lapsen ja aikuisen välisen laadukkaan vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi valitsimme toimintamuodoksemme pienryhmätoiminnan.

Pienet ryhmät ovat myös siksi mielestämme parempia kuin suuret ryhmät, että suuret ryhmät saattavat aiheuttaa lasten tarkkaavuuden hallintaan negatiivisesti vaikuttavaa taustamelua. Lisäksi ryhmäkoon noustessa kontaktisuhteiden määrä saattaa ylittää hallittavuuden rajat, jolloin sosiaalisten kontaktien määrä voi olla lapselle itselleen myös rasite (Herranen-Somero, 2019). Valitsimme pienryhmätoiminnan toimintamuodoksemme siis myös siksi, että koemme sen suojelevan lasta liian suurelta vuorovaikutussuhteiden määrältä. Meille oli myös tärkeää olla tarkkaavaisia sekä johdonmukaisia lasten omien asioiden kuuntelussa, joten pyrimme takaamaan, että jokainen lapsi saisi puhumisrauhan. Nämä asiat toteutuvatkin pienissä lapsiryhmissä paremmin kuin isoissa, joissa tietyt lapset saattavat olla koko ajan äänessä. (Alijoki 2011, 84.)

3 KIELELLISEN KEHITYKSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö

Työssämme varhaiskasvatuksen opettajina olemme huomanneet, että pienten lasten kielenkehityksen tukeminen on varhaiskasvatusyksiköiden arjessa mukana yleensä lähinnä spontaanisti muun arjen toiminnan ohessa. Varhaista kielenkehitystä tukeva toiminta on esimerkiksi aikataulujen niin salliessa vaatekappaleiden nimeämistä pukeutumistilanteissa. Koemme, että puhumaan opettelevien lasten kielenkehityksen tukemisesta valtaosa on siis varhaiskasvattajien pedagogisen tilannetajun varassa. Varhaisen kielenkehityksen tuki on mielestämme paljolti riippuvainen siitä, kuinka varhaiskasvattajat osaavat nähdä sopivat tilanteet kielen oppimiseen arjessa ja kuinka paljon heillä on mahdollisuuksia tarttua niihin.

Vaikka varhaiskasvatuksessa oppimista tapahtuukin siis muulloinkin kuin vain aikuisen ohjaamissa toimintahetkissä, määritellään varhaiskasvatus kuitenkin varhaiskasvatuslaissa toiminnaksi, jolla tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2§). Koemme, että olakseen laadukasta sekä lain kriteerit täyttävää tulisi lasten kielenkehityksen tukemisen olla spontaanin toiminnan lisäksi myös pedagogisesti suunniteltua. Varhaista kielenkehitystä tukevan toiminnan tulisi mielestämme olla lapsilähtöistä, mutta kuitenkin myös aikuisjohtoista, ja sen tulisi näkyä lasten sekä varhaiskasvatusyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Varhaiskasvatuslaki asettaa varhaiskasvatuksen tavoitteiksi muun muassa jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen edistämisen, oppimisen edellytysten tukemisen, sekä elinikäisen oppimisen ja koulutuksellisen tasa-arvon edistämisen. Varhaiskasvatuslaki määrittää varhaiskasvatuksen myös muun muassa lapsen leikkiin perustuvaksi monipuoliseksi pedagogiseksi toiminnaksi, jonka tulee mahdollistaa lapsille myönteiset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatusympäristön tulee varhaiskasvatuslain mukaan olla myös kehittävä ja lasten oppimista edistävä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §). Ollakseen edellä mainittujen lain määritelmien mukainen koemme, että varhaiskasvatusympäristön tulisi olla lapselle kielellisesti virikkeellinen. Avaamme luvussa 3.3. tarkemmin sitä, millä eri tavoilla kielellisesti virikkeellinen varhaiskasvatusympäristö voidaan kokemuksemme mukaan toteuttaa.

Varhaiskasvatuslaki painottaa myös lapsen edun huomioimista varhaiskasvatusta suunniteltaessa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 4 §). Toiminnassamme lapsen etu näkyikin monessa eri asiassa. Muun muassa lasten valikoituminen pienryhmään tehtiin kunkin lapsen yksilöllisen edun mukaan. Suunnitelimme myös toiminnan sisällöt, tavoitteet ja menetelmät lasten havainnoinnin sekä haastattelun perusteella nousseista lasten tarpeista ja mielenkiinnon kohteista lähtien. Opinnäytetyömme kaltainen varhaisista kielenkehitystä tukeva pienryhmätoiminta vastaa siis useisiin lain varhaiskasvatukselle asettamiin tavoitteisiin, sillä se on suunnitelmallista sekä tavoitteellista, kehittävää sekä lasten oppimista edistävää, kielellisten virikkeiden määrää varhaiskasvatuksessa lisäävää pedagogista toimintaa, jossa menetelmät olivat leikinomaiset sekä lapsilähtöiset.

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat tavoitteet toiminnalle

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan oppimisen alueet eli varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita sekä sisältöjä kuvaavat alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi. Näistä kokonaisuuksista yksi on kielten rikas maailma. Muita oppimisen alueita ovat ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Vaikka oppimisen alueet onkin lueteltu erillisinä kokonaisuuksina, käytännössä niiden aihepiirejä tulee yhdistää sekä soveltaa lasten osaamisen ja mielenkiinnon mukaan. (Opetushallitus 2018, 40.) Kielen merkitystä kuitenkin painotetaan koko varhaiskasvatussuunnitelmaa läpäisevänä asiana. Kielen oppimista pidetään avaimena kaiken muun oppimiselle. (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 7.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsen kielellisten taitojen kehittäminen on tärkeää myös siksi, että se avaa uusia vaikuttamisen keinoja ja luo lapselle mahdollisuuksia osallisuuteen sekä aktiiviseen toimijuuteen. Kielen merkitystä korostetaan siis sekä oppimisen kohteena että välineenä. (Opetushallitus 2018, 40-41). Saman ikäiset lapset voivat olla kuitenkin eri vaiheissa kielellisen kehityksen eri osa-alueilla. Tämän vuoksi opinnäytetyömme pienryhmätoiminnassa ei ollutkaan merkityksellistä lapsen ikä. Pienryhmätoiminnan sisällöt eli aiheet sekä menetelmät oli laadittu siten, että ne palvelevat kaikkia puhumaan opettelevia lapsia. Sisällöt ovat myös sellaisia, että ne ovat käytettävissä myös isompien lasten kanssa.

3.2.1 Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueita varhaiskasvatuksessa eli lasten kehittyviä kielellisiä identiteettejä on yhteensä kuusi. Nämä kuusi osa-alueita ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavaranto sekä kielitietoisuus. Koemme, että lapset, jotka valikoituivat osallistujiksi opinnäytetyömme pienryhmätoimintaan, olivat kielellisessä kehityksessään osa-alueella, jossa keskeisintä ovat puheen tuottamisen taidot. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lasten kielelliset identiteetit kehittyvätkin silloin, kun lapsia ohjataan ja tuetaan niillä keskeisillä osa-alueilla, joilla lapsen kielelliset taidot ja valmiudet sillä hetkellä ovat. Pyrimme siis toiminnassamme ohjaamaan lapsia pääsääntöisesti puheen tuottamisen taitojen sekä valmiuksien keskeisillä osa-alueilla, ottaen kuitenkin huomioon kaikki kielen kehityksen keskeiset osa-alueet. (Opetushallitus 2018, 41.)

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Tämän vuoksi valitsimme opinnäytetyöhömme työtavaksi pienryhmätoiminnan, ja halusimme toimintamme olevan aikataulullisesti joustavaa. Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta monipuolistavat myös lasten kielellistä ilmaisua. Ne tarjoavat mahdollisuuksia sanojen ja tekstien merkitysten pohtimiseen sekä asiayhteyksiin liittyvien uusien käsitteiden opetteluun. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet korostaa henkilöstön sensitiivisyyttä ja lasten sanattomiin viesteihin reagointia keskeisinä keinoina vuorovaikutustaitojen tukemisessa. Myös lasten kannustaminen kommunikointiin toisten lasten ja henkilöstön kanssa tukee lasten vuorovaikutustaitojen kehittymistä. (Opetushallitus 2018, 41-42.)

Tuimme pienryhmätoiminnassamme lasten kielen ymmärtämisen sekä puheen tuottamisen taitoja runsaan kielellisen mallintamisen avulla sekä rohkaisemalla lapsia puhumaan eri tilanteissa auttaaksemme heitä käyttämään sekä ymmärtämään puhuttua kieltä. Pyrimme myös käyttämään kuvailevaa ja tarkkaa kieltä sekä kuvia apuna. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kehoitetaan edellä mainittujen keinojen lisäksi tukemaan lasten kielen ymmärtämisen taitoja tarvittaessa myös esineitä sekä tukiviittomia käyttämällä. Lasten sanavaraston kehittymistä tukee myös lasten kanssa keskusteleminen ja johdonmukainen toiminnan sanallistaminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittää myös seuraamaan ja ohjaamaan lasten puheen tuottamisen taitojen kehittymistä sekä kiinnittämään myös äänensävyihin ja äänenpainoihin vähitellen huomiota. (Opetushallitus 2018, 41-42.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lasten kielen käyttötaitoja tulee myös ohjata ja kielen käyttöä pohtia yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa, jotta lasten tilannetietoinen kielen käyttäminen vahvistuisi. Lasten kielen käyttötaitoja tukee se, että lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua sekä tutustutaan erilaisiin teksteihin. Tämä auttaa lapsia havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja. Varhaiskasvatuksessa tulisikin käyttää rikkaita sekä vaihtelevia tekstejä, ja lasten kanssa tulisi tutustua monipuolisesti lastenkirjallisuuteen.

Lapsille tulisi kertoa tarinoita, ja heitä tulisi kannustaa myös itse keksimään niitä. Myös hyvien tapojen opettelu, huumorin käyttö sekä eläytyminen vahvistavat lasten kielen käyttötaitoja. (Opetushallitus 2018, 42.) Vaikka koemme, että opinnäytetyömme pienryhmän lapset eivät olleet vielä sillä kielen kehityksen osa-alueella, millä kielen käyttötaitojen tukeminen olisi ajankohtaista, tuli se toiminnassa kuitenkin siten esille, että lapset saivat mahdollisuuksia harjoitella selittämistä sekä vuoropuhelua muun muassa erilaisten pelien ja leikkien lomassa. Lisäksi tutustuimme lasten kanssa erilaisiin teksteihin vaihtelevien lorujen ja tarinoiden muodossa.

Perehtyessämme osana opinnäytetyöprosessia kaikkiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisiin kielen kehityksen osa-alueisiin, saimme ajatusta myös siihen, mitä tulisi kielen kehityksessä pidemmällä olevien lasten kanssa työssämme mahdollisesti tukea. Varhaiskasvatushenkilöstön tehtävä on varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan tietoisesti tukea lasten muistin sekä sanavaraston laajenemista, sillä se kehittää jo puhua osaavienkin lasten kielellistä ilmaisua entisestään monipuolisemmaksi. Kielellisen muistin kehittymistä sen sijaan tukevat esimerkiksi laululeikkien käyttö ja lorut. Lasten kielellisen muistin sekä sanavaraston kehittymistä edistävät lorujen kaltaisen kielellä leikittelyn lisäksi myös asioiden tietoinen nimeäminen ja kuvaavien sanojen käyttäminen. (Opetushallitus 2018, 42.)

Kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa ei siis lopu siihen, kun lapset oppivat puhumaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan henkilöstön yhtenä tehtävänä onkin herättää ja lisätä lasten kiinnostusta niin suullista kuin kirjoitettuaakin kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tukee myös lähiympäristön eri kielten havainnointi. Lasten huomio suunnataan sanojen merkityksistä kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin kielen havainnoinnin ja tutkimisen avulla suunnataan. Lapsia rohkaistaan myös kirjoittamaan ja lukemaan leikkillisesti. (Opetushallitus 2018, 42.)

3.3 Kielellisesti virikkeellinen varhaiskasvatusympäristö käytännössä

Keskeisintä kielen kehityksessä on lapsen ympäröiminen rikkaalla kielimaailmalla (Ahonen 2017, 166). Käytännössä rikas kielimaailma ja sitä kautta kielellisesti virikkeellinen varhaiskasvatusympäristö voidaan saada aikaan monella eri tavalla. Ensisijaisesti varhaiskasvatusympäristön tulee olla turvallinen ja kannustava, sillä se mahdollistaa kielenkehityksen taustalla olevan luovuuden ja lasten mielikuvituksen kehittymisen. Turvallisen sekä kannustavan lisäksi varhaiskasvatusympäristön tulee tarjota lapsille erilaisia kielellisiä malleja. Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että lapset kuulevat paljon sekä aikuisten keskinäistä että aikuisten ja lasten välistä keskustelua. Lisäksi hyviä puhemalleja antaa se, että varhaiskasvatusympäristössä on erilaisia lapsipuhujia. On tärkeää, että lapsilla on aikuisjohtoisten tuokioiden sijaan siis runsaasti keskinäisiä vuorovaikutustilanteita, joissa toisilta lapsilta saatujen puhemallien lisäksi lapset pääsevät itsekin käyttämään kieltä. (Herranen-Somero 2019.)

Merkityksellistä on siis se, että lapselle puhutaan, ja myös se, että lapselle luetaan. Täten lapsi saa myös lukevan ihmisen mallia. Kielellisesti virikkeellisen varhaiskasvatusympäristön aikaansaamista tukee se, että lapsille lukiessa kiinnitetään huomiota myös siihen, että luettavat tekstit ovat mahdollisimman rikkaita sekä erilaisia keskenään. Myös loruttelu on syytä pitää mukana toiminnassa, esimerkiksi lorupussien ja lorukorttien avulla. Kielimaailmaa voi rikastuttaa myös järjestämällä opinnäytetyömme kaltaista varhaista kielenkehitystä tukevaa pienryhmätoimintaa. Myös se, että varhaiskasvattajilla on aikaa vastata lasten aloitteisiin ja kysymyksiin on lasten kielenkehityksen kannalta tärkeää. (Herranen-Somero 2019.)

Vaikka lasten kielenkehityksen haasteisiin puututaan usein vasta, kun lapsi on yli 3-vuotias, kieltä kuitenkin voi ja pitää harjoittaa jo tätä pienempienkin lasten kanssa (Olkkonen 2009, 17). Lasten kielenkehitystä voidaan tukea niin suunnitellusti kuin spontaanistikin. Spontaanisti sitä voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteisissä hetkissä arjen toiminnan ohessa, kuten perushoitotilanteissa, siirtymätilanteissa, ruokailutilanteissa sekä leikissä. Suunnitellusti sitä voidaan toteuttaa pelaamalla, kirjoja lukemalla, satuja kuuntelemalla sekä kirjastokäynneillä. Myös laululeikit, musiikkileikkikoulut sekä erilaiset juhlat rikastuttavat varhaiskasvatusympäristöä myös kielellisesti. On siis tärkeää, että aikuinen oivaltaa kielenkehitystä tukevien tilanteiden merkityksen ja vastaa lapsen vuorovaikutusaloitteisiin. (Herranen-Somero 2019.)

4 TOIMINNAN SUUNNITTELU

4.1 Toiminnan suunnittelua ohjannut arvoperusta

Tärkeitä toimintamme suunnittelua ohjanneita arvoja olivat lapsilähtöisyys, lasten kuulluksi ja nähdyksi tuleminen sekä kiireettömyyden ja jouston mahdollisuus toiminnassa. Lapsilähtöisyys, sekä lasten kuulluksi ja nähdyksi tuleminen näkyvät ajattelussamme sekä toiminnassamme siten, että näemme jokaisen lapsen yksilöllisenä ja ainutlaatuisena. Koemme varhaiskasvattajan työssämme onnistumisen edellytyksenä muun muassa sen, että pystymme ottamaan huomioon lapsen näkökulman. Toimintaa suunniteltaessa pyrimme ottamaan huomioon, että toiminnan kohteena on lapsi itse. Pyrimme myös ottamaan huomioon lasten omat toiveet, tarpeet sekä mielenkiinnon kohteet. Asiantuntijuutemme koostuu lapsen ainutlaatuisuuden ymmärtämisestä sekä lapsen kasvun yksilöllisyyden kunnioittamisesta ja sen arvostuksesta. Koemme, että lapsen yksilöllisyyden sekä hänen kontekstinsa tunteminen ovat edellytyksiä hyvälle varhaiskasvatukselle. Pyrimme osoittamaan kiinnostusta lasten tekemisiä ja ajatuksia kohtaan. Lasten omat mielipiteet ja näkemykset tulee mielestämme kuunnella aina ja ottaa toiminnassa huomioon myös lasten toiveet. Toiminnassamme korostuu havaintoon perustuva suunnittelu ja pedagoginen dokumentointi.

Se, että pidämme tärkeänä kiireettömyyttä sekä jouston mahdollisuutta lasten kanssa toimiessa, näkyy ajattelussamme sekä toiminnassamme siten, että vaikka toiminta oli suunniteltua, halusimme korostaa lasten roolia oman toimintansa suunnittelijoina ja toiminnan spontaaniutta. Opinnäytetyömme pienryhmätoiminta oli aikuisjohtoista mutta lapsilähtöistä, mikä näkyi siten, että me aikuiset mukautimme omat aloitteemme lasten aloitteisiin. Vaikka toimintamme tavoitteet olivat tulevaisuuden taitojen opettelussa eli lasten kielellisessä kehittämisessä, oli toiminnan orientaatio kuitenkin vahvasti nykyhetkessä, ja tavoitteenamme oli tarjota jokaiselle pienryhmän lapselle hyvä toimintahetki sinä päivänä.

4.2 Pienryhmätoiminnan teemat

Pienryhmätoiminnassamme kantavia teemoja olivat leikki ja lapsen osallisuus. Leikki on monella tavalla tie kieleen. Sen lisäksi, että leikki on lasten puhetta ennen kuin lapsilla on kieli aikuisten tavalla hallussaan, myös puhetta ennakoiva merkitysten oppiminen tapahtuu leikkiessä. (Helenius & Korhonen 2011,

70.) Tarkoituksenamme ei ollut tietoisesti opettaa lapsille tiettyjä mitattavissa olevia taitoja, vaan toudeta mukavaa toimintaa, jonka kautta samalla tapahtuisi oppimista. Leikkiympäristöt pienryhmätöiminnassamme rakennettiin sellaisiksi, että varhaista kielenkehitystä tapahtui huomaamatta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteidenkin mukaan leikki on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Vaikka leikki ei siis ole lapselle tietoisesti oppimisen väline, edistää se kuitenkin lapsen kehitystä, oppimista sekä hyvinvointia. (Opetushallitus 2018, 38.)

Toiminnan suunnittelussa pidimme tärkeänä sitä, että lasten omat mielenkiinnonkohteet otetaan huomioon, ja että toiminta on mahdollisimman paljon lapsia osallistavaa. Pyrimme ottamaan huomioon erityisesti lasten omat mielenkiinnonkohteet, sillä koimme, että se motivoisi lapsia osallistumaan pienryhmätöimintaan, ja sen kautta toiminta olisi lapsille mahdollisimman mielekästä. Motivaatio onkin tärkein osa oppimista (Nurmilaakso 2011, 38). Hänen mukaansa lapsen oppimismotivaatiota lisäävät kokemukset, joihin on liittynyt tunne-elämyksiä, mikä voi jopa lisätä lapsen kiinnostusta lukemaan oppimiseen. Toisena motivaatiota lisäävänä tekijänä pidimme omaa osallistumistamme toimintaan. Pyrimme olemaan itse innostuneita järjestämästämme toiminnasta ja osallistumaan molemmat aktiivisesti. Aikuisen aktiivinen osallistuminen kielellä leikkimiseen yhdessä lapsen kanssa, edistää lapsen kielenkehitykseen liittyvää luovuutta (Olkkonen 2009, 14).

Lasten osallisuus näkyi toiminnassamme muun muassa siten, että suunnitellessamme pienryhmäkertoja otimme toiminnassa huomioon sen, että jokainen pienryhmän lapsi pääsi halutessaan osallistumaan toimintaan. Toiminnot toteutettiin siten, että jokaisella lapsella vuorotellen oli oma mahdollisuutensa osallistua, jolloin muut odottivat ja kuuntelivat. Näin jokainen lapsi vuorollaan sai huomiota ja mahdollisuuden päästä mukaan toimintaan. Ryhmätilanteet tulisikin rakentaa siten, että kaikilla lapsilla olisi mahdollisuus tulla osalliseksi sekä kuulluksi, ja saada näin onnistumisen kokemuksia (Merikoski & Pihlaja 2018, 202 – 203).

4.3 Muita toiminnan suunnittelua ohjanneita periaatteita

Lapsilähtöisyyden, lasten kuulluksi sekä nähdyksi tulemisen, kiireettömyyden, jouston mahdollisuuden, leikinomaisuuden sekä lasten osallisuuden lisäksi otimme huomioon myös sen, ettei lapsille tulisi liikaa uusia asioita jokaisella pienryhmätöimintakerralla. Rakensimme toiminnan rungon siten, että 2-3 pienryhmätöimintakertaa koski aina samaa aihepiiriä. Pienen lapsen kielenkehityksessä olennaista on asioiden toistaminen, sillä se kasvattaa lapsen sanavarastoa sekä kehittää muistia (Nurmilaakso 2011, 39).

Toiston lisäksi pyrimme valitsemaan menetelmät siten, että ne olisivat mahdollisimman monipuolisia. Oppimistilanteista tulee lapsille mielekkäitä silloin, kun kielen oppiminen liitetään muihin toimintoihin. (Nurmilaakso 2011, 34.)

Pyrimme myös suunnittelemaan pienryhmätoimintakerrat siten, että kaikki lapset osaamisen tasosta riippumatta pystyisivät osallistumaan toimintaan. Vaikka totesimmekin, että opinnäytetyömme pienryhmätoimintaan valikoituneet lapset olivat kielenkehityksessään osa-alueella, jossa keskeisintä ovat puheen tuottamisen taidot, oli toimintamme kuitenkin suunniteltu sellaiseksi, että siihen pystyisivät osallistumaan tarvittaessa myös muut varhaiskasvatusikäiset lapset. Vaikka pyrimmekin siis toiminnassamme ohjaamaan lapsia pääsääntöisesti puheen tuottamisen taitojen sekä valmiuksien keskeisillä osa-alueilla, ei toimintamme tarkoituksena kuitenkaan ollut erotella lapsia sen mukaan, mitä he osaavat. Päiväkohteissa lapsiryhmän toiminta tulisikin suunnitella niin, että jokainen lapsi pystyy omien taitojensa mukaan osallistumaan. Toiminnan tulisi myös tukea niin kielihäiriöisten kuin kaikkien muidenkin lasten kokonaisvaltaista kehitystä. (Adenius-Jokivuori, Eronen & Laakso 2014, 172-174.)

Päätimme myös, että lapset saisivat osallistua toimintaan, vaikka vain kuuntelemalla, mikäli eivät haluaisi, uskaltaisi tai osaisi osallistua johonkin tiettyyn toiminnan osuuteen muulla tavalla. Koemme, että pelkkä kuuntelukin opettaa lapsia keskittymään sekä tekemään havaintoja. Aina kun lapselle puhutaan, hänen sanavarastonsa ja puheensa kehittyy. Vaikka lapsi ei siis vielä puhu, hänen kielensä kuitenkin kehittyy vain kuuntelemallakin. (Nurmilaakso 2011, 35.)

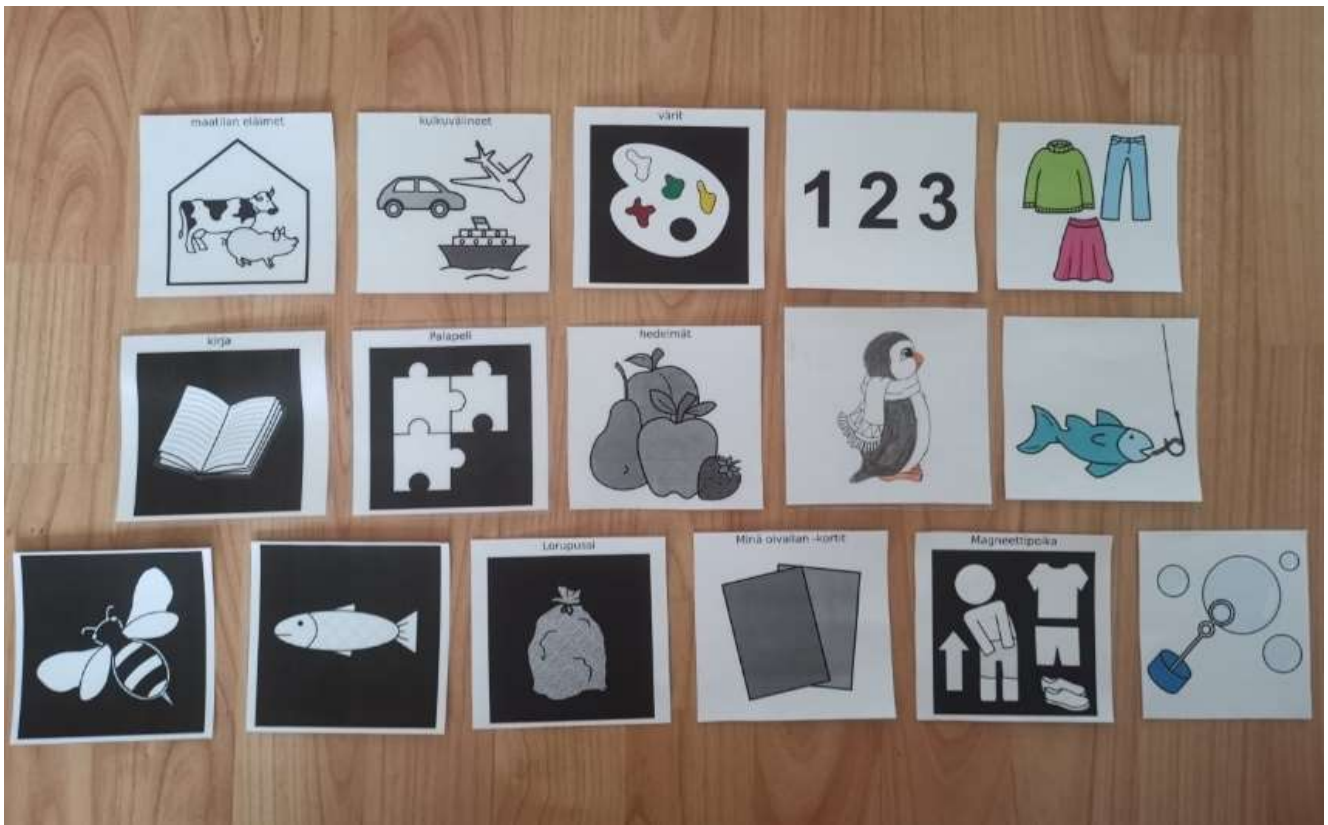
5 TOIMINNASSA KÄYTETYT MENETELMÄT

5.1 Kuvakortit

Kuvakortit olivat meillä pienryhmätoiminnassa käytössä monella eri tavalla. Ne ohjasivat lasten havaintoja ja auttoivat lapsia keskittymään vain yhteen asiaan. Niiden avulla havainnollistimme lapsille jokaisen pienryhmätoimintakerran alussa, mitä tänään tulisi tapahtumaan. Samojen kuvien avulla myös dokumentoimme lasten kasvunkansioihin mitä milläkin kerroilla olimme tehneet. Konkreettisen materiaalin, kuten esimerkiksi kuvakorttien käyttö onkin etenkin pienten, alle kolmivuotiaiden lasten kanssa suotavaa, sillä kielellisten taitojen lisäksi heidän havaintokykynsä sekä keskittymiskykynsä kehittyvät niiden avulla (Nurmilaakso 2011, 39). Kuvakortit olivat meillä pienryhmätoiminnassa käytössä pääsääntöisesti puheen ymmärtämisen tukemisessa. Kuvien käytön yhtenä perusteena pidetäänkin sitä, että kuvien avulla lapsi ymmärtäisi paremmin asian tai esineen, sekä sitä esittävän kuvan yhteyden (Ketonen, Launonen, Ikonen, Salmi, Palmroth, Röman & Mattinen 2014, 206).

Alla olevassa kuvassa (KUVA 1) näkyvät kaikki pienryhmätoiminnassa käyttämämme kuvakortit. Ylimmässä rivissä on kuvakortit aiheista, joita harjoittelimme lasten kanssa. Aiheina meillä olivat siis eläimet, kulkuvälineet, värit, numerot sekä vaatteet. Aiheita kuvaavien korttien tarkoitus oli myös auttaa lapsia hahmottamaan, mitkä sanat kuuluvat samoihin sanaryhmiin. Esimerkiksi tehdessämme palapelejä hälytysajoneuvoista tai lukiessamme kirjaa junasta kuuluivat molemmat yläkäsitteen ”kulkuvälineet” alle, jolloin niiden kertojen aihetta kuvasi sama kulkuvälineet-kuvakortti.

Keskimmäisellä ja alimmalla rivillä olevat kuvakortit kuvaavat menetelmiä, joita käytimme edellä mainittujen aiheiden opettelemiseen. Luimme monia erilaisia kirjoja, teimme monenlaisia palapelejä, pelasimme useita erilaisia lautapelejä, luimme lorukortteja sekä erilaisia kysymyskortteja, leikimme magneettipojalla ja puhalsimme saippuakuplia. Kortteihin menetelmiä kuvaamaan valitsemamme kuvat olivat vertauskuvallisia. Olimme valinneet esimerkiksi ampiaisen kuvan kuvaamaan tiettyä lautapeliä, jossa yhtenä merkityksellisenä hahmona oli ampiainen. Vaikka kuvat eivät olleetkaan suoria valokuvia itse peleistä, lapset oppivat kuitenkin nopeasti tunnistamaan, mikä kuvakortti tarkoitti mitäkin toimintaa, ja osasivat täten ennakoida, mitä milläkin pienryhmätoimintakerralla olisi tiedossa.

KUVA 1. Kaikki pienryhmätoiminnassa käyttämämme kuvakortit

5.2 Lukeminen

Lukeminen lapselle opettaa häntä kuuntelemaan tarkkaavaisesti. Lapsen kanssa kannattaa myös keskustella lukutuokion jälkeen ja rohkaista häntä kertomaan, mitä hän itse kuulemastaan ajattelee. Kyselemällä lapsen omia mielipiteitä aikuinen voi samalla varmistaa, onko hän kuunnellut, mitä hänelle luetaan sekä ymmärtänyt kuulemansa. (Nurmilaakso 2011, 35.) Erilaiset kirjat olivat myös meille keskeinen menetelmä opinnäytetyömme pienryhmätoiminnassa. Kirjojen avulla lapset harjoittelivat tuttuja sanoja sekä äänteitä. Kirjat toimivat hyvänä menetelmänä myös lasten taitojen sekä haasteiden havainnointiin. Kirjojen avulla pystyimme ottamaan hyvin toimintaan mukaan lasten omat mielenkiinnonkohteet, valitsemalla kirjat niistä aihepiireistä. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta mainitaan välineinä, joiden avulla lapsen on hyvä opetella uusia käsitteitä eri asiayhteyksissä ja joiden avulla voi tarjota lapselle mahdollisuuksia pohtia sanojen sekä tekstien merkityksiä (Opetushallitus 2018, 42).

Lapselle ääneen lukeminen on leikin lisäksi keskeisellä sijalla lapsen kielenkehityksen tukemisessa (Alijoki 2011, 83). Sanojen harjoittelun sekä kuuntelemaan opettelemisen lisäksi ajattelimme, että lapsille ääneen lukemalla pystyisimme myös innostamaan lapsia eläytymään tarinoiden maailmaan. Koemme, että luettu tarina kehittää lasten mielikuvitusta ja on aikuisten ja lasten yhteisenä kokemuksena tärkeä. Kun aikuinen lukee ääneen lapselle, antaa hän samalla lapselle myös omaa aikaansa sekä läsnäoloaan. Seuraamalla kirjan kuvia samalla kun hänelle luetaan, lapsi oppii myös keskittymään kuunteluun sekä yhdistämään kuvan ja luetun tekstin. Tämä auttaa lasta uusien sanojen oppimisen lisäksi myös ymmärtämään tekstiä. Lapsi oppii esineiden ja asioiden nimeämisen lisäksi myös havaitsemaan niiden ominaisuuksia, silloin kun aikuinen auttaa lasta kohdentamaan katseen johonkin kuvan yksityiskohtaan, samalla nimeten asian selvästi. (Lyytinen 2014, 67–68.)

Kuvakirjojen luku oli pienryhmätoiminnassamme aina vuorovaikutuksellinen tilanne. Valitsimme kirjoja, jotka oli rakennettu niin, että niiden sivuilla oli luokkuja, ääninappeja sekä erilaisia pintoja koskeltaviksi. Näiden avulla pystyimme osallistamaan lapsia siten, että pelkän kuuntelemisen lisäksi hetket olivat myös toiminnallisia. Osallistimme lapsia myös kyselemällä heiltä asioita kirjoissa esiintyviin kuviin sekä tapahtumiin liittyen. Kun lapset pääsivät kertomaan ääneen ajatuksiaan, he oppivat samalla myös toisiltaan. Mielestämme on tärkeää arvostaa lasten henkilökohtaisia kokemuksia, sekä kannustaa ja rohkaista heitä ilmaisemaan niitä. Lukuhetkiin osallistuvan lapsiryhmän koko on syytä miettiä lapsikohtaisesti. On hedelmällisempää lukea yhden lapsen sijaan vähintään kahdelle lapselle, kun taasen isossa ryhmässä saattaa vuorovaikutus estyä. (Korkeamäki 2011, 46.) Opinnäytetyömme pienryhmän kaltainen 2-4 lapsen ryhmä oli mielestämme lasten osallisuutta sisältäviin lukuhetkiin sopivan kokoinen.

KUVA 2. Lapset kuuntelemassa kirjan Pieni touhukas juna lukemista sekä koskettelemassa kirjan sivuilla olevia erilaisia pintoja

5.3 Pelit

Pelit kehittävät lasten vuorovaikutustaitoja ja pettymyksen sietokykyä sekä kykyä odottaa vuoroaan (Nurmilaakso 2011, 40-41). Myös oman kokemuksemme mukaan pelit ovat toimivia sekä tarkoituksenmukaisia opinnäytetyömme kaltaisessa pienryhmätoiminnassa käytettäväksi, sillä suurin osa niistä on suunniteltu juuri neljälle pelaajalle ja niissä yhdistyy monenlaisen eri taidon harjoittelu samalla kertaa. Opinnäytetyömme pienryhmätoiminnassa käytimmekin paljon erilaisia pelejä menetelminä. Meillä oli pienryhmätoiminnassamme käytössä eri pelivalmistajien laatimia pelejä, kuten Haban Hedelmätarha (2010) ja Kalastus (2012), Djecon Little Circuit eli suomeksi Pieni Kierros sekä Delta-Sport Handelskontorin tuottama Wooden Fish Game. Lisäksi olimme myös itse askarrelleet yhden pelin, jota kutsumme nimellä Pingviinipeli.

5.3.1 Hedelmätarha

Hedelmätarha-pelissä (KUVA 3) ideana on poimia yhdessä pelaajien kesken hedelmät puista, ennen kuin korppi ennättää hedelmätarhaan. Valitsimme juuri tämän pelin yhdeksi menetelmäksemme, sillä pelissä kaikki pelaajat ovat yhtä joukkuetta eikä pelissä ole yksittäisiä häviäjiä. Pelin tarkoituksena on edistää vapaata leikkiä, värien ja symbolien tunnistamista ja nimeämistä sekä totuttaa lasta pelisääntöihin. Pelin pelaamisen tavoitteena on myös edistää lapsen kielellistä kehittymistä, kuuloaistia, luovuutta ja leikkimisen iloa. (Haba 2010.)

KUVA 3. Hedelmätarha-peli

5.3.2 Kalastus

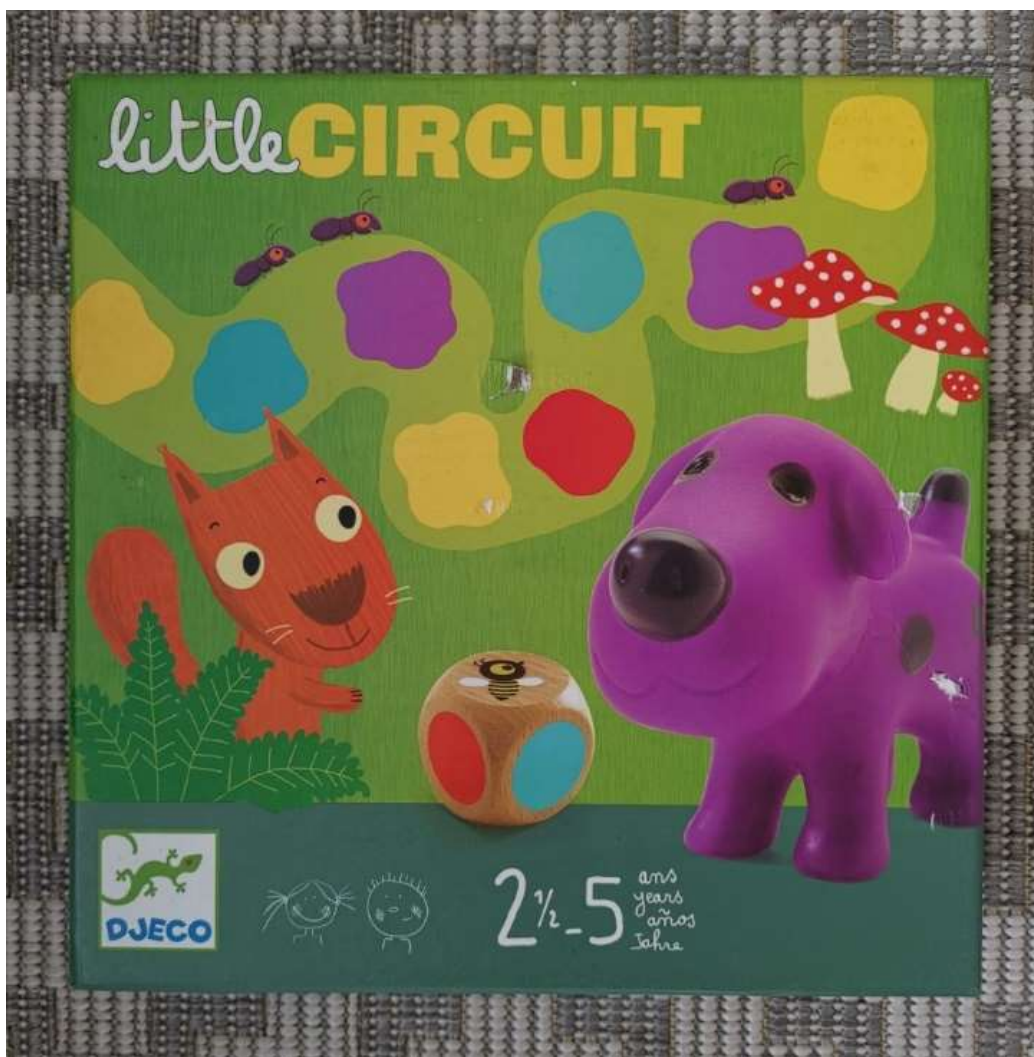
Kalastus-pelissä (KUVA 4) ideana on heittää noppaa ja onkia nopan väriä vastaava saalis. Jos lapsi saa ongittua oikean värisen saaliin, hän saa saaliilta lahjaksi lelun, jonka hän saa laittaa oikealle paikalle palapelilautaan. Valitsimme juuri tämän pelin yhdeksi menetelmäksemme, sillä pelissä tulee harjoiteltua värejä, jotka ensimmäisillä pienryhmätoimintakerroilla tehtyjen havaintojen perusteella vaikuttivat olevan lapsille aiheina mielekkäitä. Kalastus-pelin tarkoituksena on kehittää lasten vapaamuotoista leikkiä, pelisääntöihin totuttelemista sekä silmän ja käden koordinaatiota. Pelin tavoitteena on myös kehittää keskittymiskykyä, sekä edistää lapsen kielellistä kehitystä, kuunteluaistia sekä luovuutta. (Haba 2012.)

KUVA 4. Kalastus-peli

5.3.3 Little Circuit

Little Circuit eli suomeksi Pieni Kierros -pelissä (KUVA 5) liikutaan eläinhahmoilla erivärisiä ruutuja pitkin. Pelissä heitetään noppaa jokainen vuorollaan ja siirrytään seuraavaan nopan väriseen ruutuun. Pelaaja, joka pääsee ensimmäisenä voittoruutuun, voittaa pelin. Pelin kuvauksessa kerrotaan, että peli rohkaisee lapsia vuorovaikutukseen (Little Circuit, Djeco). Me valitsimme juuri tämän pelin yhdeksi menetelmäksemme, sillä koimme, että pelin avulla lapset saivat opetella silmän ja käden koordinaatiota, pelisääntöjä sekä keskittymistä. Lisäksi peli yhdisti kaksi aiemmilta pienryhmätoimintakerroilta tuttua teemaa, eläimet ja värit.

KUVA 5. Little Circuit

5.3.4 Wooden Fish Game

Wooden Fish Game (KUVA 6) eli suomeksi puinen kalapeli on peli, jossa pitää löytää numeropalikoille oikeat kohdat. Oikeat kohdat löytyvät yhdistämällä samanlaiset värit sekä kussakin numeropalikassa olevaa numeroa vastaavat pisteiden määrät pelilaudalla. Lapset saavat pelissä laittaa jokainen omalla vuorollaan numeropalikoita paikoilleen. Peliä pelaamalla lapset saivat harjoitella sääntöjen noudattamista sekä oman vuoron odottamista. Peli harjoittaakin lasten vuorovaikutustaitojen lisäksi myös silmän ja käden koordinaatiota. Vuorovaikutustaitojen sekä koordinaation lisäksi puinen kalapeli kehittää myös lasten numeroihin, väreihin ja muotoihin liittyvää osaamista. Pelin on tuottanut Delta-Sport Handelskontor GmbH.

KUVA 6. Wooden Fish Game

5.3.5 Pingviinipeli

Pingviinipelissä (KUVA 7) lasten tehtävänä on yhdistää pingviinille oikeanvärisen pipo sen mukaan, minkä värinen kaulahuivi kullakin pingviinillä on kaulassaan. Tulostimme, väritimme ja laminoimme peliä varten pingviineille erivärisiä pipoja sekä pingviinejä, joilla oli jokaisella erivärinen kaulahuivi kaulassaan. Pelissä jokaiselle lapselle annettiin vuorotellen aina yksi pingviinikortti kerrallaan. Kortissa oli kuva pingviinistä, jolla oli tietyn värinen kaulahuivi kaulassaan. Lapset saivat kaikessa rauhassa jokainen vuorollaan kertoa, minkä värinen kaulahuivi heille annetulla pingviinillä on, sekä etsiä eriväristen pipojen joukosta samanvärisen. Värien tunnistamisen sekä nimeämisen lisäksi pelissä harjoiteltiin samankaltaisuuksien tunnistamista.

KUVA 7. Pingviinipeli

5.4 Lorut

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lorujen käyttö tukee lapsen kielellisen muistin kehittymistä. Lorujen lisäksi kaikenlainen kielellä leikkittely, nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttäminen edistävät lasten kielellisen muistin sekä sanavaraston kehittymistä. Silloin kun lasten kielellinen muisti sekä sanavarasto laajenevat, monipuolistuu myös lasten kielellinen ilmaisu. (Opetushallitus 2018, 42.) Jo pienetkin lapset nauttivat puheen erilaisista äänteistä, puheen soinnista, riimittelystä ja loruttelelusta. Kiinnostus kieleen on lapsille synnynnäinen sekä maailmanlaajuinen. Lapset ympäri maailman loruttelevat omilla kielillään nautiskellen niistä. Kiinnostus riimeillä leikkimiseen on siis kansainvälinen ilmiö, ja lapset harvoin sanovat loruja heidän omaan kieleensä sopimattomilla äänteillä. (Nurmilaakso 2011, 31.)

Järjestämässämme pienryhmätoiminnassa loruja käytettiin menetelmänä lorumuotoon kirjoitettuna kirjoina sekä yksittäisinä lorukortteina, joita nostettiin lorupussista (KUVA 8). Myös lorukortin nostamista ja lukemista edelsi loruttelu, jolla lapsi kerrallaan valittiin lorukortin nostajaksi. Lorukortit auttavatkin lasta nimeämään ja luokittelemaan asioita. Usein jo pelkkä lorupussin esille ottaminen merkitsee pienille sitä, että jotain tärkeää ja mukavaa on alkamassa. Lorujen avulla lapsen tietoisuus ympäröivästä maailmasta kasvaa, ja lorut auttavat lasta myös ilmaisemaan tunteitaan. Lorukorttien käyttö kehittää muistin lisäksi myös lasten havaitsemista, mikä on tärkeä osa kielellistä kehitystä sekä oppimisen perustaa. (Nurmilaakso 2011, 37.)

KUVA 8. Lorupussi sekä lorukortit

5.5 Leikki

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden ja itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Edellä mainituista lapselle luontaisista oppimisen tavoista leikki on varhaiskasvatuksikäisten lasten oppimiselle tärkeää, sillä leikkimällä lapset oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Se on myös lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa. (Opetushallitus 2018, 22.) Leikin tulisikin olla varhaiskasvatuksessa keskeinen työtapana. Leikit ja yhteinen hassuttelu vahvistavat myönteistä ilmapiiriä ja täten tukevat lasten oppimista ja hyvinvointia (Opetushallitus 2018, 39). Mekin pyrimme tietoisesti valitsemaan leikinomaisia menetelmiä varhaista kielenkehitystä tukeviksi menetelmiksi. Lapset saivat muun muassa tehdä eri teemoihin liittyviä palapelejä harjoitellessamme numeroita ja eläinten sekä kulkuneuvojen nimiä. He myös pukivat magneettipojalle erilaisia asuja harjoitellessamme vaatteiden nimiä, ja suun motoriikan kehittämiseksi lapset saivat leikkiä myös saippuakuplia puhaltamalla.

Valitsimme leikin yhdeksi menetelmäksemme myös siksi, että koimme sen olevan lapsilähtöistä sekä mahdollistavan lapsentahtisen tekemisen. Leikin yhteydessä lapset pystyvät myös oma-aloitteisesti tuomaan esille ajatuksiaan. Leikissä lapsi voikin luontevasti käsitellä esimerkiksi päivän tapahtumia, pettymyksiä sekä ilonaiheita. Sen lisäksi että aikuisen ja lapsen yhteiset leikkihetket auttavat kielen ja käsitteiden omaksumisessa, tuottavat ne myös hyvää mieltä ja kohottavat lapsen itsetuntoa. Yhdessä leikkiminen vaikuttaa siis monella tapaa lapsen kehitykseen suotuisasti. (Lyytinen 2014, 67.) Leikkiminen on lapselle luontainen tapa oppia, mutta myös erityisesti kielenkehityksen kannalta merkittävä tekijä. Leikkiminen tukee lapsen kielenkehitystä, sillä leikki vahvistaa kieltä ja kieli vahvistuu leikkiessä (Herranen-Somero 2019).

KUVA 9. Lapset pukemassa vaatteita Magnetic pretend play Billy -magneettipojalle

5.6 Havainnointi

Havainnointi mahdollistaa asioiden ymmärtämisen lapsen näkökulmasta. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa lapsen vahvuuksista, taidoista ja tuen tarpeesta saadaan havainnoinnin avulla. On tärkeää, että kasvattajalla on havainnoiva työote, jotta jokaisella lapsella on mahdollisuus saada itselleen sopivaa ja tarpeellista kasvatusta, hoitoa, hoivaa ja opetusta. Havainnointia apuna käyttäen saadaan siis laadittua lapsen ainutlaatuisia tarpeita ja kykyjä tukeva varhaiskasvatusympäristö. (Herranen-Somero 2019.) Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsista tehtyjä havaintoja tulisi käyttää leikin sekä muun toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa, sillä leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä lasten tunteista ja kokemuksista (Opetushallitus 2018, 39).

Pienryhmään valikoituneet lapset olivat meille entuudestaan tuntemattomia, joten emme voineet ottaa toiminnan suunnittelussa heidän etuaan ja tarpeitaan huomioon ilman havainnointia. Päätimme suunnitella pienryhmätoiminnan sisällöt yksi pienryhmätoimintakerta kerrallaan, ja kullakin kerralla tapahtuvan lasten havainnoinnin sekä haastattelun perusteella suunnitella vasta seuraavan kerran. Havainnoinnissa päätimme kiinnittää huomiota erityisesti lasten taitoihin, vahvuuksiin, kiinnostuksen kohteisiin sekä ominaisiin tapoihin toimia. Näiden pohjalta sitten mietimme alustavat sisällöt sekä menetelmät tulevilla kerroilla.

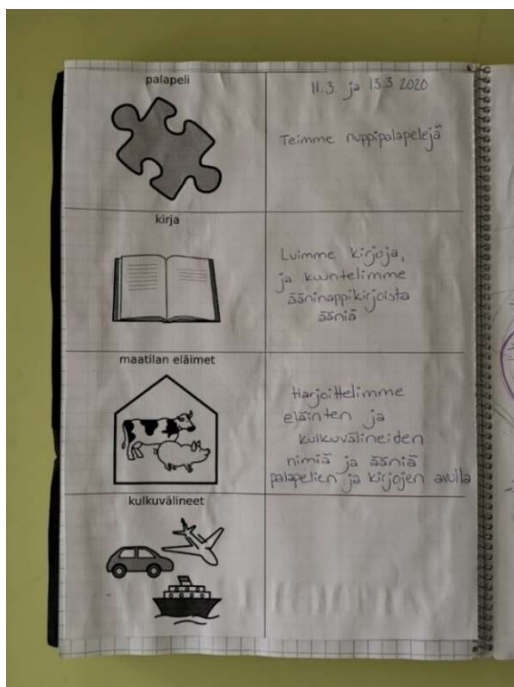
5.7 Dokumentointi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen sekä kehittämisen keskeinen työmenetelmä, joka mahdollistaa myös lasten itsensä sekä huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen (Opetushallitus 2018, 38). Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on muun muassa oppia tuntemaan yksittäistä lasta. Se on lapsen näkyväksi tekemistä, joka mahdollistaa myös lapselle itselleen hänen oman kasvunsa ja kehityksensä seurannan. (Herranen-Somero 2019.)

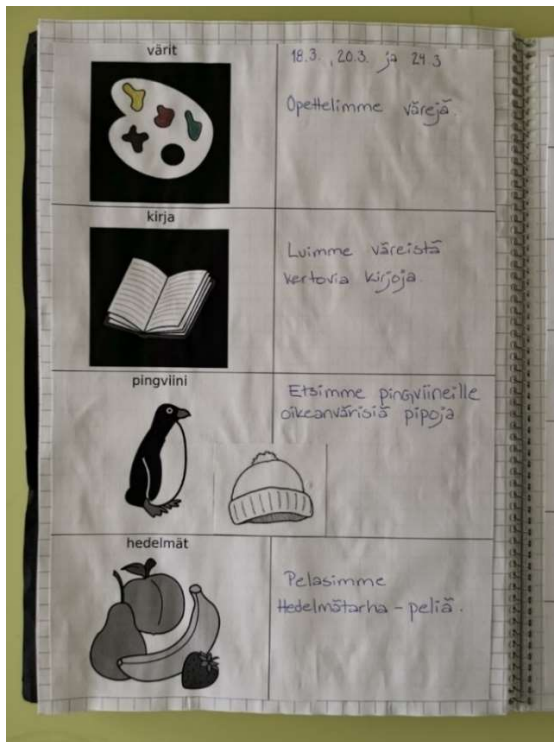
Vekaratuvan ryhmäperhepäiväkodilla on jokaisella lapsella oma kasvunkansionsa, joka sisältää lasten kasvua sekä oppimista kuvaavia materiaaleja. Opinnäytetyöprojektissamme dokumentoimme pienryhmätoimintaa tekemällä lasten kasvunkansioihin oman sivun jokaisesta eri pienryhmätoimintakertoja yhdistävästä teemasta. Sivuja kasvunkansioihin kertyi kymmenestä pienryhmätoimintakerrasta yhteensä

neljä (KUVAT 10-13). Opinnäytetyöprojektissämme dokumentointi oli siis lapsista tehtyjen havaintojen pohjalta suunnitellun toiminnan koontia, jonka koontipaikkana toimivat lasten kasvunkansiot. Kasvunkansioihin pienryhmätoimintakertojen sisällöt dokumentoitiin samoilla lapsille tutuilla kuvilla, joita käytettiin pienryhmätoimintakertojen alussa kuvaamaan lapsille kullakin pienryhmätoimintakerralla tulossa olevia toimintoja.

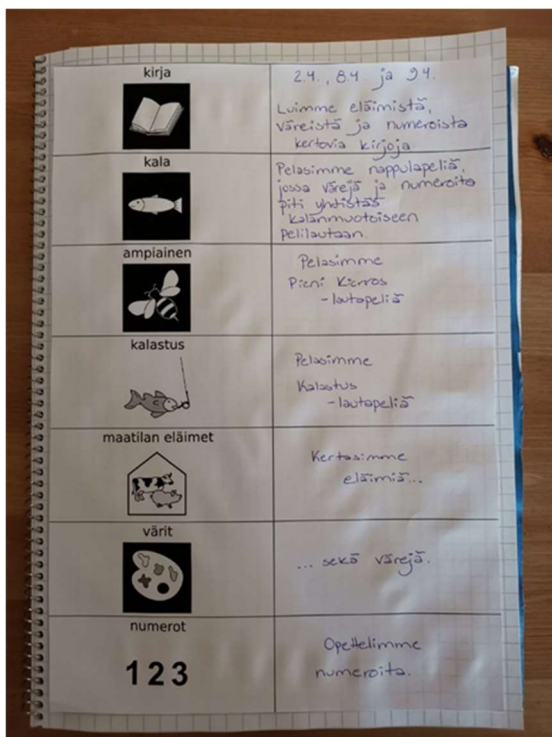
Kasvunkansiot kuvaavat lapsen edistymistä pidemmällä aikavälillä, ja niiden avulla voidaan tehdä lapsen kehitys näkyväksi (Herranen-Somero 2019). Kasvunkansiot ovatkin kokemuksemme mukaan käytökelpoisia siksi, että lapset voivat niiden avulla näyttää esimerkiksi vanhemmilleen sekä muistella itse, mitä ovat oppineet ja mitä on tapahtunut. Sen lisäksi, että kasvunkansiot toimivat pedagogisen dokumentoinnin välineenä henkilöstölle, ovat ne siis myös kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeitä, sillä ne toimivat tiedonvälittäjinä vanhemmille. Kasvunkansiot auttavat myös lapsen itsetunnon tukemisessa. (Herranen-Somero 2019.) Opinnäytetyössämme pienryhmätoiminnasta tekemämme dokumentoinnit toimivatkin ensisijaisesti välineenä ryhmään osallistuneille lapsille toiminnan muisteleminen ja heidän huoltajilleen toiminnasta kertomiseen. Dokumentoinnit oli laadittu siten, että puhumaan harjoitteleva lapsi pystyisi itsekin osallistumaan pienryhmän tapahtumista kertomiseen, sillä kertomisen tukena olivat tekstin lisäksi tutut ja selkeät kuvat.

KUVA 10. Kasvunkansion sivu pienryhmäkerroilta 11.3.2020 ja 13.3.2020

KUVA 11. Kasvunkansion sivu pienryhmäkerroilta 18.3.2020, 20.3.2020 ja 24.3.2020

KUVA 12. Kasvunkansion sivu pienryhmäkerroilta 2.4.2020, 8.4.2020 ja 9.4.2020

Numerot 123	15.4. ja 16.4. Kertasimme numeroita.
Vaatteet 	Opettelimme vaatteiden nimiä.
Palapeli 	Teimme numeropalapiä.
Lorupussi 	Luimme lorukortteja.
Minä oivallan -kortit 	Annettelimme oivalluskortteilla.
Magneettipoika 	Puimme vaatteita magneetti-pojalle.
saippuakuplat 	Harjoittelimme puhaltamaan saippuakuplia, ja jokainen sai kestävinviemisi oman saippuakuplapullon. ☺

KUVA 13. Kasvunkansion sivu pienryhmäkerroilta 15.4.2020 ja 16.4.2020

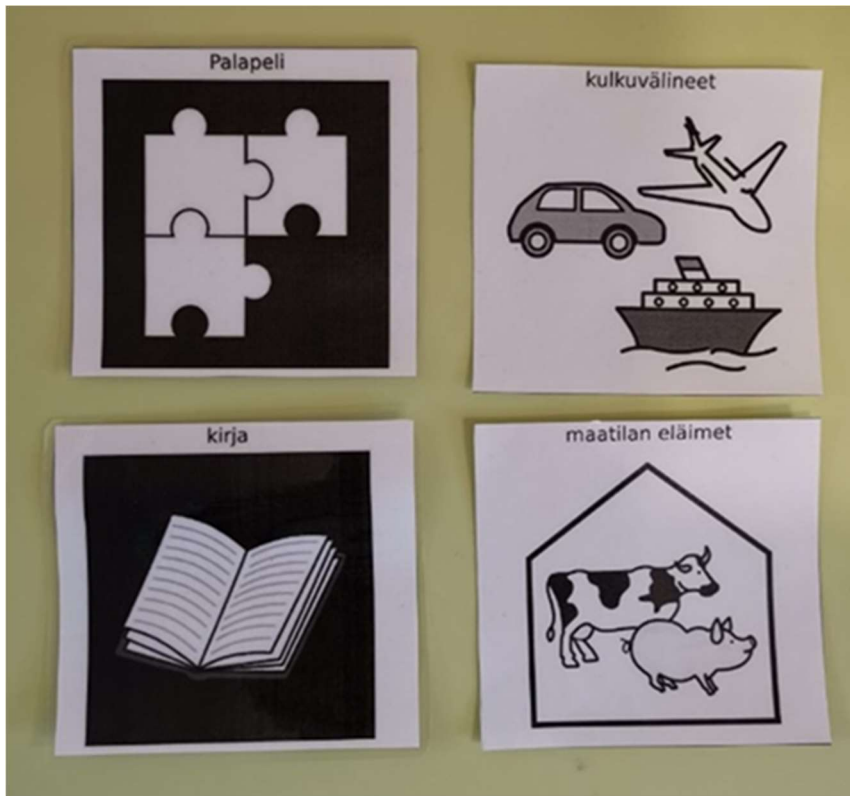
6 TOIMINNAN TOTEUTUS

6.1 Ensimmäinen kerta

Ensimmäisellä kerralla 11. maaliskuuta 2020 meidän lisäksi myös yksi ryhmäperhepäiväkodin työntekijöistä osallistui pienryhmätoimintaan mukaan, jotta lapsilla olisi myös tuttu aikuinen läsnä. Aloitimme pienryhmätoimintakerran esittelemällä itsemme sekä kyselemällä jokaiselta lapselta nimen ja iän. Jokainen lapsi sai vastata omalla vuorollaan, ja ryhmäperhepäiväkodin työntekijä oli mukana rohkaisemassa lapsia sekä tarkentamassa tietoja. Kyselimme myös lasten mielenkiinnon kohteita, jotta voisimme ottaa niitä huomioon suunnitellessamme tulevia pienryhmäkertoja. Mielenkiinnon kohteiksi nousivat muun muassa autot, kaivinkoneet, eläimet, nuket ja palapelit.

Aloitimme pienryhmätoimintakerran näyttämällä lapsille kuvakorteista menetelmät ja aiheet, joita sillä kerralla olisi pienryhmätoiminnassa tarkoituksena tehdä (KUVA 14). Kuvakortteja oli yhteensä neljä, ja niissä oli kuvat palapelistä, kirjasta, eläimistä sekä kulkuvälineistä. Kerroimme lapsille, että tulemme liittämään samat kuvat heidän jokaisen omaan kasvunkansioonsa muistoksi siitä, mitä olemme pienryhmätoiminnassa tehneet. Ensimmäiselle kerralle olimme suunnitelleet siis aiheiksi eläimet ja kulkuvälineet. Menetelmiksi olimme suunnitelleet erilaiset nuppipalapelit (KUVA 15) sekä ääninappikirjat Röh Maatilalla ja Iso ääninappikirja kulkuneuvoja (KUVA 16). Nämä menetelmät valitsimme sillä perusteella, että ne olisivat kaksivuotiaille selkeitä, aihepiireiltään tuttuja sekä lapsia osallistavia. Menetelmien aihepiirit sattuiivat olemaan pienryhmään valikoituneille lapsille mieluisia.

Aloitimme tekemällä erilaisia palapelejä (KUVA 15). Ensimmäiseksi lapset saivat jokainen lapsi vuorollaan valita eläimen, nimetä sen ja asettaa pelilaudalle. Samoin toimimme kulkuvälinepalapelien kanssa. Mikäli lapsi ei osannut sanoa eläimen tai kulkuvälineen nimeä, hän sai sanoa, miten se äänteli. Lisäksi toistimme lapsen perässä eläimen tai kulkuvälineen nimen selkeästi artikuloiden, antaen samalla lapselle mallin siitä, miten sana lausutaan. Lasten kielen ymmärtämisen taitoja tukeekin myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan runsas kielellinen mallintaminen, toiminnan sanallistaminen, keskusteleminen sekä kuvailevan ja tarkan kielen käyttäminen (Opetushallitus 2018, 41).

KUVA 14. Kuvakortit menetelmistä ja aiheista, joita ensimmäisellä ja toisella kerralla oli pienryhmätoiminnassa tarkoituksena tehdä

KUVA 15. Nuppipalapelit

Palapelien jälkeen jatkoimme samojen aiheiden parissa lukemalla lapsille ääninappikirjat Röh maatilalla (2015) ja Iso ääninappikirja kulkuneuvoja (Von Kessel). Eläin ja kulkuväline kerrallaan lapset saivat vuorotellen painaa eläimen tai kulkuvälineen kuvaa, ja yhdessä kuuntelimme, minkälainen ääni siitä kuului.

KUVA 16. Ääninappikirjat Röh maatilalla ja Iso ääninappikirja kulkuneuvoja

Ensimmäinen kerta sujui mielestämme yli odotusten. Vaikka aluksi lapset hieman ujostelivat, auttoi ryhmän oman aikuisen läsnäolo heitä kuitenkin rohkaistumaan. Esimerkiksi jos he eivät uskaltaneet heti sanoa ikäänsä ääneen, näyttivät he sen kuitenkin sormilla, aikuisten kannustaessa. Jokainen lapsi osallistui sekä palapelien tekoon että ääninappien painamiseen. Loppua kohti he uskalsivat myös rohkeammin vastata kysymyksiin ja tehdä jopa oma-aloitteisia kommentteja. Koimme, että lapset olivat hyvässä vuorovaikutuksessa ja jaksoivat keskittyä koko puolituntisen ajan. Lapsilla vaikutti olevan myös todella mukavaa, sillä he hymyilivät paljon ja nauroivat ääneen. Lopussa lapset vielä rohkaistuivat niin, että ryhmän oma aikuinen pystyi poistumaan ja jättämään lapset keskenään meidän kanssamme. Koimme että se, että lapset rohkenivat jäämään keskenään meidän kanssamme, oli hyvä alku luottamussuhteen lapsentahtiselle rakentumiselle. Myös ryhmän oma työntekijä kehui, että pienryhmätoimintakerta oli onnistunut, sillä ujoimmatkin lapset osallistuivat ja hän pystyi vetäytymään siksi aikaa muihin työtehtäviin.

6.2 Toinen kerta

Toisella kerralla 13. maaliskuuta 2020 toimintaan osallistui samat neljä lasta kuin ensimmäiselläkin kerralla. Lapset uskalsivatkin jäädä alusta asti kanssamme ilman ryhmäperhepäiväkodin omaa työntekijää. Aloitimme näyttämällä samat neljä kuvakorttia kuin ensimmäisellä kerrallakin (KUVA 14). Ensimmäisenä toimintana oli edelliseltä kerralta tutut nuppipalapelit (KUVA 15). Lapset muistivatkin mistä oli kyse, ja pääsivät heti mukaan toimintaan. Palapelien jälkeen luimme kolmea kirjaa, jotka kertoivat samoista aihepiireistä. Yksi kirjoista oli liukuluukkukirja *Eläinlapset* (Elliot 2017), jonka olimme valinneet siksi, että ajattelimme sen olevan lapsia innostava, heidän saadessaan kuuntelun lisäksi osallistua luukkujen liu'uttamiseen. Kirja osoittautui kuitenkin yhdelle lapselle hankalaksi, sillä hän koetti avata luukua ikään kuin kosketusnäyttöä pyyhkäisemällä. Päätimme lukea samaa liukuluukkukirjaa vielä seuraavallakin kerralla uudestaan, sillä haasteista huolimatta lapset pitivät kirjasta kovasti ja koimme myös, että kirjan lukemisen tekniikkaa olisi hyvä harjoitella lisää.

KUVA 17. Kirjat *Eläinlapset*, *Muumipeikko ja värit*, *Iloinen väriretki* ja *Jännät hännät*

Lopuksi luimme vielä edelliseltä kerralta tutut ääninappikirjat *Röh maatilalla* (2015) ja *Iso ääninappikirja kulkuneuvoja* (Von Kessel) uudelleen, sillä huomasimme että lapset pitivät niistä ensimmäisellä

pienryhmäkerralla eniten. Koska lapset tällä kertaa rohkaistuivat kommentoimaan sekä juttelemaan enemmän ja koska toiminnan sisältöäkin oli enemmän, venyi toinen pienryhmäkertamme hieman yli puolen tunnin mittaiseksi. Sovimme kahdestaan, että pyrimme seuraavalla kerralla saapumaan ryhmäperhepäiväkodille jo kello 9.15, jotta alkujärjestelyiden jälkeen pääsisimme aloittamaan varsinaisen toimintaosuuden viimeistään kello 9.30.

6.3 Kolmas kerta

Kolmannella kerralla 18. maaliskuuta 2020 toimintaamme osallistui vain kolme lasta. Hallituksen koronaviruksen vuoksi asettaman poikkeustilan vuoksi yksi pienryhmäämme kuuluvista lapsista oli kotihoidossa, joten pidimme pienryhmätoimintakerran normaalia pienemmälle pienryhmälle. Aloitimme näyttämällä kuvakortit siitä, mitä tänään tulisi olemaan ohjelmassa (KUVA 18). Kortteja oli yhteensä neljä. Niissä oli kuvat kirjasta, hedelmistä, pingviinistä sekä väreistä. Kerroimme, että tulisimme lukemaan kirjoja sekä pelaamaan kahta eri peliä, joista toisessa etsitään pipoja pingviineille (KUVA 7) ja toinen on nimeltään Hedelmätarhapeli (KUVA 3).

KUVA 18. Kuvakortit menetelmistä ja aiheista, joita kolmannella, neljännellä ja viidennellä kerralla oli pienryhmätoiminnassa sisältöinä

Ensimmäiseksi luimme edelliseltä kerralta tutun eläinaiheisen liukuluukkukirjan *Eläinlapset* (Elliot 2017). Tällä kertaa kirjan lukemisen tekniikka onnistuikin kaikilla lapsilla paremmin kuin viimeksi. Seuraavaksi pysyimme eläinaiheessa, mutta otimme uuden kirjan. Kirjan nimi oli *Jännät hännät* (Slegers 2017). Se oli lorukirja, jonka lukemiseen lapsi sai osallistua sivua kääntämällä. Sen jälkeen siirryimme seuraavaan kirjaan nimeltä *Iloinen väriretki* (Ryan, Powell & Tinsley 2015). Tässäkin kirjassa eläin-teema jatkui, mutta uutena asiana oli värit. Tällä tavalla siirryimme siis porrastetusti pienryhmätoimin-nassa seuraavaan teemaan, joka oli värien opetteleminen. *Jännät hännät* -kirjassa (Slegers 2017) jokai-sella kirjan aukeamalla oli oma värinsä sekä eläinhahmo, jolle ilmestyi sivun puolikasta kääntämällä uusi häntä. Kirja oli lapsista hauska, sillä eläimillä oli välillä niille kuulumattomat hännät.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kehoitetaan rohkaisemaan lapsia puhumaan eri tilanteissa, sillä se auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä (Opetushallitus 2018, 42). Myös me aloi-timme pienryhmätoiminnassamme värien opettelemisen kysymällä lapsilta, tunnistavatko he mikä väri oli kyseessä. Toimimme näin saadaksemme heidät toistamaan värin nimen ääneen ja havainnoidak-semme heidän osaamistasoaan. Värien tunnistaminen osoittautui lapsille mieluiseksi aiheeksi, vaikka edes päävärit eivät olleet kenelläkään lapsista täysin hallussa. Autoimme jokaista lasta vuorollaan tar-vittaessa nimeämään eläimiä sekä värejä. Ennen peleihin siirtymistä kävimme lasten kanssa läpi vielä neljännen kirjan *Muumipeikko ja värit* (Bruhn 1995), koska huomasimme, että lapset pitävät aiheesta, sekä tarvitsivat väreihin vielä harjoitusta.

Seuraavana vuorossa oli itse laatimamme pingviinipeli (KUVA 7), jossa lasten tehtävänä oli yhdistää pingviinille oikeanvärinen pipo sen mukaan, minkä värinen kaulahuivi pingviinillä oli kaulassaan. Vä-rien tunnistaminen ja nimeäminen oli kaikille lapsille mieluisaa mutta haastavaa, minkä vuoksi asioita kerrattiin paljon ja lapset saivat rauhassa miettiä oikeaa vastausta. Tästä johtuen meille tulikin jo ping-viinipelin (KUVA 7) jälkeen aika täyteen, ja *Hedelmätarhapelin* (KUVA 3) pelaaminen jäi seuraavaan kertaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kehoitetaan antamaan lapsille kannustavaa sekä joh-donmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan (Opetushallitus 2018, 41). Me-kin pyrimme aina onnistumisen hetkellä antamaan lapselle välittömän positiivisen palautteen. Positiivi-sen palautteen antaminen sekä onnistumisen kokemuksen saaminen lapsille oli mielestämme erityisesti tärkeää nyt, kun kyseessä oli heille haastava aihe. Positiivisella palautteenannolla pyrimme pitämään myös lasten motivaation aihetta kohtaan hyvänä.

6.4 Neljäs kerta

Neljännellä kerralla 20. maaliskuuta 2020 toimintaamme osallistui vain kaksi lasta. Tämä johtui edelleen valtakunnallisesta koronavirusuhasta ja sen myötä asetetusta poikkeuslaista, jonka mukaan niiden vanhempien, joille se on mahdollista, tulee järjestää hoito kotona. Pienryhmäämme tällä kerralla osallistuvat kaksi lasta olivat ainoat hoidossa olevat lapset. He olivat osallistuneet myös aikaisemmille pienryhmäkerroille. Aloitimme jälleen katsomalla kuvakortit siitä, mitä päivän toiminnoissa on tiedossa. Tällä kertaa kuvakortteja oli samat neljä (KUVA 18).

Ensimmäiseksi toiminnaksi otimme jälleen kirjat, jotka olivat jo edelliseltä kerralta tuttuja, eli luimme yhdessä kirjat Iloinen väriretki (Ryan ym. 2015) sekä Muumipeikko ja värit (Bruhn 1995). Tällä kertaa lapset uskaltautuivat edellistä kertaa rohkeammin yrittämään toistaa meidän mallistamme värien nimiä. Tästä siirryimme myös edelliseltä kerralta tuttujen pingviinien ja pipojen yhdistämiseen (KUVA 7). Koska pelin idea oli jo lapsille tuttu, keskittyivät he ihmettelyn sijaan paremmin värien tunnistamiseen sekä pipo-kaulahuivi-parien etsimiseen. Lopuksi otimme uuden aiheen, joka jäi edelliseltä kerralta väliin, ja opettelimme yhdessä pelaamaan Hedelmätarha-peliä (KUVA 3). Pelin tarkoituksena oli edistää vapaata leikkiä, värien ja symbolien tunnistamista ja nimeämistä sekä pelisääntöihin totuttelemista. Ryhmän ollessa pieni oli lasten ohjaaminen helppoa, ja lapset saivat enemmän puheenvuoroja kuin muilla kerroilla. Keskittyminen meinasi lopuksi hiipua, mutta kun viimeisenä oli uusi ja mielenkiintoinen aihe, innostuivat lapset uudelleen ja maltoivat keskittyä loppuun saakka.

KUVA 19. Lapset pelaamassa Hedelmätarha-peliä

6.5 Viides kerta

Viidennellä kerralla 24. maaliskuuta 2020 pienryhmätoimintaan osallistui jälleen kaksi lasta. Kyseessä ei ollut kuitenkaan sama parivaljakko kuin viimeksi, joten vaikka pienryhmätoimintakerran sisältö oli sama kuin viime kerralla, oli osa menetelmistä toiselle lapselle uusia. Aloitimme näyttämällä tutut neljä kuvakorttia pienryhmätoimintakerran menetelmistä sekä aiheesta (KUVA 18). Aiheena oli jälleen värit. Iloksemme huomasimme, että toinen lapsista, jolle tämä oli jo viides pienryhmätoimintakerta, osasi ja muisti jo paremmin värejä ja uskalsi sanoa niitä ääneen. Selvästi onnistumisen kokemus kasvatti rohkeutta. Kävimme läpi samat kirjat Iloinen väriretki sekä Muumipeikko ja värit (Bruhn 1995) ja pelasimme sekä Pingviini-peliä (KUVA 7) että Hedelmätarha-peliä (KUVA 3) kuten edellisellä kerrallakin. Lapset jaksoivat hyvin keskittyä ja toiminta oli niin sujuvaa, että tällä kertaa saimme kaikki käytyä 20 minuutissa. Päätimme kuitenkin, että emme pitkitä pienryhmätoimintakertaa toistamalla asioita, vaan menemme ensi kerralla suoraan uusiin menetelmiin, joskin osittain samoissa aihepiireissä pysyen.

6.6 Kuudes kerta

Kuudennella kerralla 2. huhtikuuta 2020 pienryhmätoimintaan osallistuneista lapsista oli vallitsevan koronatilanteen takia vain yksi lapsi paikalla. Tälle kerralle aiheina oli vanhat tutut eläimet ja värit ja uutena aiheena otettiin tarkasteluun numerot. Koska saimme harjoitella aiheita tänään vain yhden lapsen kanssa, ehdimmekin tehdä enemmän kuin aikaisemmin oli suunniteltu. Tämä oli hyvä, sillä pääsimme testaamaan uusien menetelmien toimivuutta. Yksi peleistä, Little Circuit eli Pikku Kierros -peli (KUVA 5) osoittautui esimerkiksi fyysisesti niin paljon vieväksi, että osaamme ottaa huomioon, että sitä täytyykin siirtää alusta asti pelaamaan lattialla. Sama peli osoittautui myös kestoltaan hankalaksi ennakoita, sillä siinä saattoi joutua ottamaan myös askeleita taaksepäin. Vastaisuudessa osaamme ottaa huomioon, että tällä pelillä kannattaa aloittaa, jotta näkee, kuinka paljon aikaa jää muille, sillä etukäteen ei tiedä kuinka kauan peli kestää. Vaikka siis tähän kuudenteen pienryhmätoimintakertaan pääsi osallistumaan vain yksi lapsi, oli se sekä meidän että lapsen itsensä kannalta kuitenkin antoisa kerta. Sen lisäksi, että me hyödyimme pääsemällä testaamaan eri menetelmiä, myös lapsi hyötyi saadessaan kahden aikuisen jakamatonta huomiota.

KUVA 20. Lapsi pelaamassa Little Circuit eli Pieni Kierros-peliä

Aloitimme tuttuun tapaan näyttämällä ensin kuvakortit niistä aiheista ja menetelmistä, joita tällä kerralla olisi tiedossa (KUVA 21). Näytimme tutut aihekortit väreistä sekä eläimistä ja yhden uuden aihekortin

numeroista. Menetelmistä näytimme tutun kirjan kuvan ja uusina kalastuspeliä kuvastavan kalan ja on-gen kuvan sekä Pikku Kierros -peliä kuvastavan ampiaisen kuvan.

KUVA 21. Kuvakortit menetelmistä ja aiheista, joita kuudennella kerralla oli pienryhmätoiminnassa sisältöinä

Kuvakorttien näyttämisen jälkeen ensimmäiseksi luimme yhdessä kirjan Pieni touhukas juna (Vaukirja 2008). Siinä tuli kertauksena eri eläimiä, jotka vuorollaan nousivat junan kyytiin, ja uutena aiheena numerot yhdestä viiteen, kun vaunuihin nousevia eläimiä laskettiin. Kirja oli myös kirjoitettu mukavasti lorun muotoon.

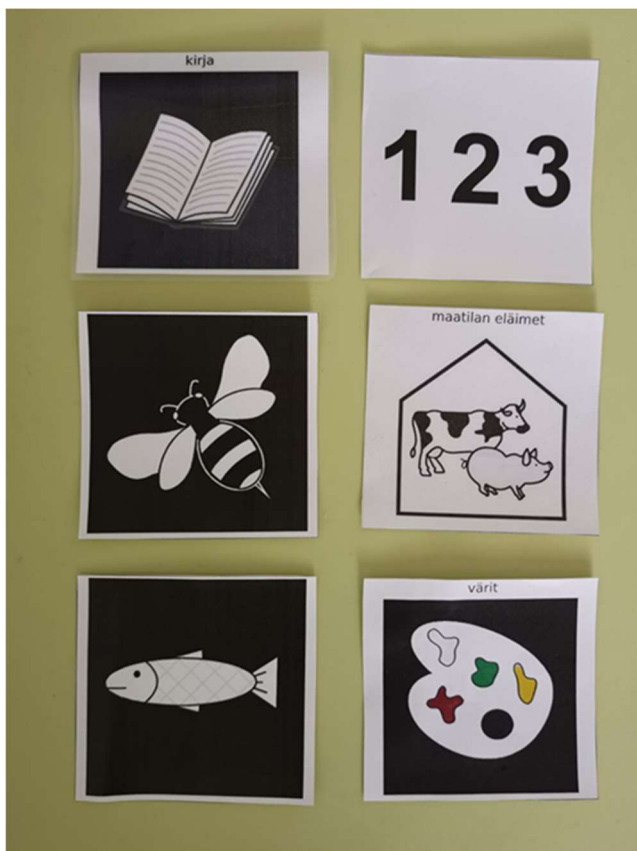
KUVA 22. Kirjat Pieni touhukas juna, 10 Touhukasta toukkaa ja Puppe osaa laskea

Tämän jälkeen pelasimme Kalastuspeliä (KUVA 4). Peli osoittautui toimivaksi ja pienryhmätoimintaan osallistunutta lasta kiinnostavaksi, joten suunnittelimme ottavamme sen menetelmäksi myös tulevilla kerroilla. Koska paikalla oli vain yksi lapsi, ehdimme testaamaan myös toisen lautapelin. Pelasimme seuraavaksi siis myös Pikku Kierros -lautapeliä (KUVA 5), vaikka alustavan suunnitelman mukaan olimme ajatelleet, että kirjojen lisäksi olisi vain yksi uusi lautapeli per pienryhmätoimintakerta. Paikalla ollut lapsi jaksoi kuitenkin hyvin keskittyä, ja nautti saamastaan yksilöllisestä huomiosta, joten päätimme pelata vielä toistakin peliä.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan meillä olisi ollut seuraava pienryhmätoimintakerta jo seuraavana päivänä. Saimme kuitenkin tiedon, että silloinkaan ei olisi kuin yksi lapsi paikalla, joten päätimme muuttaa suunnitelmaa ja siirtää seuraavan pienryhmätoimintakerran seuraavalle viikolle. Silloin paikalla olisi yhden sijaan kolme alkuperäiseen pienryhmään kuuluvista lapsista. Tämä edellytti kuitenkin sitä, että Riikka joutui perumaan pienryhmätoimintakertaa varten jo aiemmin anottun palkattoman päivän ja anomaan sen uudelleen. Onneksi anomukset menivät läpi ja suunnitelman muutos sopi kaikille osapuolille.

6.7 Seitsemäs kerta

Seitsemännellä kerralla 8. huhtikuuta 2020 pienryhmätoimintaan osallistui kaksi lasta. Jatkoimme samoilla aiheilla kuin viime kerralla, eli teemana olivat eläimet, värit ja numerot. Aloitimme näyttämällä kuvakortit edellä mainittujen teemoista, sekä menetelmistä, joita tällä kerralla oli tarkoituksena käyttää (KUVA 23). Menetelmäkortteina olivat kirjaa kuvastava kortti, Pikku Kierros -peliä kuvastava ampiais-kortti ja uutena kortti, jossa oli pelkän kalan kuva. Tämä kuvasti nappulapeliä Wooden Fish Game (KUVA 6). Pelissä numeropalikoita laitetaan kalan malliseen pelilautaan. Edellisestä kerrasta viisastuneina aloitimme heti alusta saakka lattian tasossa pelaten Pieni Kierros- peliä (KUVA 5). Nyt kun meitä pelaajia oli neljä, peli kesti jopa viisitoista minuuttia, vieden jopa puolet pienryhmätoimintakerran kestosta. Päätimme seuraavilla kerroilla keskittyä muihin peleihin, jotta yhdelle pienryhmätoimintakerralle jäisi enemmän aikaa erilaisille menetelmille.

KUVA 23. Kuvakortit menetelmistä ja aiheista, joita seitsemännellä kerralla oli pienryhmätoiminnassa sisältöinä

Seuraavaksi luimme kirjan Puppe osaa laskea (Hill 2013). Siinä tuli tuttujen maatilan eläinten avulla harjoiteltua numerot yhdestä kymmeneen. Kirja oli lasten mieleen, sillä siinä oli luokkuja, joita pienryhmätoimintakertaan osallistuvat lapset saivat itse vuorotellen avata. Valitsimmekin kirjan juuri siitä syystä, että sopivien aiheiden lisäksi se oli myös lapsia osallistava. Kirjan jälkeen pelasimme uutta peliä, Wooden Fish Game (KUVA 6). Lopuksi luimme vielä edelliseltä kerralta tutun lorun muotoon kirjoitetun Pieni touhukas juna -kirjan (Vaukirja 2008). Lapsille mukavan lorumuodon lisäksi kirjassa kertaantuivat eläimet sekä numerot yhdestä viiteen.

6.8 Kahdeksas kerta

Pienryhmäämme osallistui 9. huhtikuuta 2020 kolme lasta. Jatkoimme samoilla aiheilla kuin kaksi edellistä kertaa eli kertasimme eläimiä ja värejä sekä harjoittelimme numeroita. Yhdelle kolmesta lapsesta numerot olivat ensimmäistä kertaa uutena aiheena. Alkuun näytimme kuvakortit sekä edellä mainituista aiheista että tiedossa olevista puuhista, eli kirjoista ja Kalastus-pelistä (KUVA 24).

KUVA 24. Kuvakortit menetelmistä ja aiheista, joita kahdeksannella kerralla oli pienryhmätoiminnassa sisältöinä

Aloitimme lukemalla edelliseltä kerralta tutun Puppe osaa laskea -kirjan (Hill 2013). Kaksi lasta, joiden kanssa kirjaa luettiin jo toistamiseen, rohkaistuivat jo paremmin toistamaan numeroita ääneen ja availemaan luokkuja. Heidän esimerkkiään seuraamalla kolmaskin lapsi pääsi hyvin mukaan. Totesimme, että ei siis haittaa, vaikka osa asioista on toisille lapsista uusia ja toisille jo entuudestaan tuttuja, päinvastoin. Oli helpompi, että lapset ovat saaneet pienemmissä ryhmissä omaksua uusia asioita. Tällöin myös ne lapset, jotka olivat tulleet mukaan pienryhmätoimintaan myöhemmässä vaiheessa, pystyivät katsomaan mallia niiltä lapsilta, joille menetelmät olivat jo tuttuja. Haastavimmiksi koimme ne kerrat, jolloin jokin asia oli kaikille neljälle pienryhmän lapselle uusi.

Puppe osaa laskea -kirjan (Hill 2013) jälkeen siirryimme pelaamaan Kalastus-peliä (KUVA 4). Vaikka tämäkin peli oli jälleen yhdelle lapsista uusi, pääsi koko ryhmä hyvin touhuun mukaan toisistaan ja peliin osallistuvasta aikuisesta esimerkkiä katsomalla. Peliä pelaamalla tuli hyvin kerrattua värit, jotka lapsilla tuntuivatkin olevan kerta kerran jälkeen paremmin hallussa.

KUVA 25. Lapsen pelaamassa Kalastus-peliä

Lopuksi luimme vielä kaksi lorumuotoon kirjoitettua kirjaa. Ensimmäisenä luimme edellisiltä kerroilta tutun Pieni touhukas juna -kirjan (Vaukirja 2008), jossa kertautuivat sekä eläimet että numerot yhdestä

viiteen. Toisena kirjana luimme uuden 10 Touhukasta toukkaa -kirjan (Tarbett 2004). Kirjassa harjoiteltiin numeroita 1-10, mutta päinvastaisessa järjestyksessä eli kymmenestä alaspäin. Kuten olemme aiemminkin huomanneet, pienryhmän lapset pitävät todella paljon kirjojen kuuntelemisesta, ja niin oli myös tällä pienryhmätoimintakerralla. He jaksoivat keskittyä, ja tekivät omiakin kommentteja kirjojen tapahtumista. Siksi otimmekin kirjat menetelmäksi jokaiselle kerralle. Kirjoissa teemojen ja sisällön lisäksi vaihteli myös kirjoitustyyli. Osa kirjoista oli kirjoitettu lorumuotoon ja osa tarinan muotoon.

6.9 Yhdeksäs kerta

Yhdeksännellä kerralla 15. huhtikuuta 2020 pienryhmätoimintaan osallistui kaksi lasta. Aiheina meillä oli edelliseltä kerralta tutut numerot sekä uutena aiheena vaatteiden nimet. Aloitimme näyttämällä kuusi kuvakorttia. Kuvakorteista kaksi kuvasi edellä mainittuja tämän kerran aiheita eli numeroita sekä vaatteita. Lisäksi oli neljä kuvakorttia menetelmistä eli yksi kuvakortti lorupussista, yksi kysymyskorteista, yksi palapelistä sekä yksi magneettipojasta (KUVA 26).

KUVA 26. Kuvakortit menetelmistä ja aiheista, joita yhdeksännellä kerralla oli pienryhmätoiminnassa sisältöinä

Aloitimme numeroiden harjoittelun kellon muotoisen numeropalapelin avulla (KUVA 27). Lapset saivat vuorotellen valita numeron, sekä etsiä sille oikean kohdan, harjoitellen samalla numeroiden lausumista ääneen. Kun kaikki numerot olivat löytäneet oikean paikkansa, luettelimme vielä kertaalleen kaikki numerot ääneen oikeassa järjestyksessä siten, että aikuiset sanoivat ensin ja lapset toistivat perässä. Huomasimme, että toiston sekä annetun mallin ansioista lapset oppivatkin artikuloimaan sanoja selkeämmin.

KUVA 27. Play tive junior -numeropalapeli

Palapelin jälkeen siirryimme leikkimään magneettipojalla (KUVA 9), jolle sai pukea vaatteita. Lapset saivat vuorotellen pukea pojalle haluamansa magneettisen vaatteen ja yrittää saada aikaan yhteensopivan asukokonaisuuden. Harjoittelimme samalla vaatteiden nimiä, kuten housut, paita, kengät ja lakki. Lapset selvästi pitivät pojan pukemisesta. Se oli leikinomaista tekemistä, jossa lapset pääsivät itse valitsemaan mieleisiään asuja. Monenlainen leikkiminen veikin odotettua kauemman aikaa. Menetelmät olivat lapsille uusia asioita. Vaikka esimerkiksi numeroiden harjoittelu oli aiheena mieluisa, oli se selvästi myös haastava, jolloin miettimiseen ja ihmettelyyn kului aikaa. Lisäksi toinen lapsista oli niin keskittyneenä mukavaan tekemiseen, ettei malttanut lähteä vessaan vaan pissasi vahingossa housuun, joten tässä välissä meidän täytyi pitää tauko kuiviin vaihtamisen vuoksi.

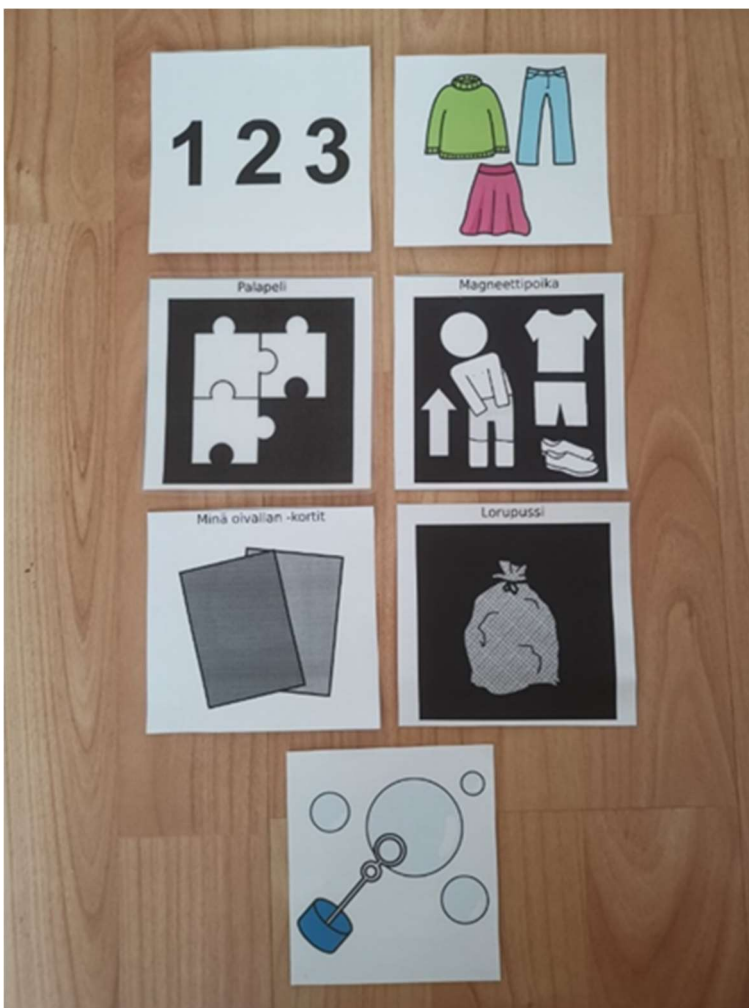
Kyseinen pienryhmätoimintakerta alkoi läheta loppuaan, joten päätimme jättää lorukortit (KUVA 8) väliin ja lukea niitä vasta seuraavalla kerralla. Siirryimme siis suoraan Minä Oivallan -kortteihin (KUVA 28). Korteista olimme valinneet etukäteen vaatteisiin liittyviä kysymyksiä sisältävät kortit. Kysyimme lapsilta jokaiselta vuorollaan kortissa lukevan kysymyksen. Lapsi sai vastata laittamalla sormen mielestään oikeaa vastausta esittävän kuvan kohdalla olevaan reikään. Kortin kääntämällä lapsi sai itse tarkastaa, onko vastaus oikea katsomalla onko Yrre-orava ympyröinyt reiän, jossa hänen sormensa on. Yllätykseksemme korttien kysymykset olivatkin lapsille aika hankalia. He kyllä tunnistivat vaatteiden nimet, mutta tarkemmat kuvailut, esimerkiksi kun täytyi tunnistaa, mikä on raidallinen tai pilkullinen, olivatkin haastavia. Myös vaateen yhdistäminen sille kuuluvaan säätilaan tuotti lapsille vaikeuksia. Lapset kuitenkin pitivät kysymyskortteista, ja ilo oli suuri aina oikean vastauksen kohdalla. Päätimme tämän perusteella ottaa nämä kortit menetelmäksi seuraavalla kerralla uudestaan.

KUVA 28. Minä Oivallan, ensimmäiset kysymyskorttini

6.10 Kymmenes kerta

Viimeisellä kerralla 16. huhtikuuta 2020 pienryhmätoimintaan osallistui kolme lasta. Aiheemme ja menetelmämme olivat samat kuin edellisellä kerralla, joten näytimme alkuun samat kuvakortit numeroista, vaatteista, palapelistä, magneettipojasta, Minä Oivallan -kortteista, lorupussista sekä tämän viimeisen kerran yllätyksestä, saippuakuplista (KUVA 29). Numeropalapelissä (KUVA 27) helpotimme tällä kerralla sen verran, että annoimme palaset numerojärjestyksessä lapsille, ja heidän tehtäväkseen jäi toistaa numero ääneen perässämme sekä asettaa pala oikealle paikalleen. Seuraavaksi puimme magneettipojalle (KUVA 9) eri asuja päälle, samalla nimeten vaatekappaleita.

KUVA 29. Kuvakortit menetelmästä ja aiheista, joita kymmenennellä kerralla oli pienryhmätoiminnassa sisältöinä

Jotta lasten vireystaso ja motivaatio säilyisi, siirryimme tässä välissä pöydän äärestä lattialle istumaan ja otimme lorupussin (KUVA 8) esiin. Jokainen lapsi sai vuorollaan ottaa lorupussista kortin ja me luimme kortin takaa kuvaan liittyvän lorun, katsellen samalla kortissa olevaa kuvaa, josta loru kertoi. Luimme lorukortteja kolmen kierroksen verran.

KUVA 30. Lapset nostamassa lorukortteja lorupussista

Tämän jälkeen siirryimme pienryhmäprojektimme loppuhuipentumaan eli saippuakuplien puhaltamiseen. Olimme hankkineet jokaiselle lapselle oman saippuakuplapullon, jonka lapset saivat omakseen kiitoslahjaksi pienryhmätoimintaan osallistumisesta. Saippuakuplapullojen aiheet oli valittu lasten henkilökohtaisten kiinnostuksenkohteiden mukaan. Olimmekin varanneet tähän viimeiseen kertaan hieman enemmän aikaa, jotta voisimme lopuksi kaikki yhdessä harjoitella puhaltamaan saippuakuplia. Viimeiseen kertaan kuluikin puolen tunnin sijaan noin 45 minuuttia. Saippuakuplia puhaltaessamme harjoittelimme muun muassa miten laitetaan huulet tötterölle. Valitsimmekin saippuakuplat lahjaksi siksi, että koimme niiden kehittävän lapsen suun motoriikkaa ja puhaltamisen olevan täten lasten kielellistä kehitystä tukevaa suujumppaa. Saippuakuplien puhaltaminen oli selvästi kaikkien lasten mieleen. He kaikki osallistuivat puhaltamisharjoituksiin sekä kuplien kiinniottamiseen iloisesti kiljuen ja riemuiten.

KUVA 31. Lapsi harjoittelemassa, kuinka saippuakuplia puhalletaan

KUVA 32. Lapset leikkimässä saippuakuplilla viimeisen pienryhmäkerran päätteeksi

7 POHDINTA

Toteutimme toiminnallisena opinnäytetyönä kymmenen tapaamiskerran projektin pienryhmälle, joka koostui puhumaan opettelevista lapsista. Pienryhmätoimintakertoihin osallistui 1-4 kaksivuotiaasta lasta, ja toteutuspaikkana toimi ryhmäperhepäiväkot Vekaratupa. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli tukea lasten kielenkehitystä ja antaa varhaiskasvattajille välineitä pienten lasten kielenkehitystä tukevan pienryhmätoiminnan suunnitteluun. Teoriaa käytäntöön yhdistävä toiminnallinen opinnäytetyö tukee myös meitä tulevina varhaiskasvatuksen opettajina työssämme.

Kokemuksemme mukaan varhaiskasvatusyksiköiden arjessa puhumaan opettelevien lasten kielenkehityksen tukeminen on mukana yleensä lähinnä spontaanisti muun arjen toiminnan ohessa ja pääsääntöisesti varhaiskasvattajien pedagogisen tilannetajun varassa. Ollakseen laadukasta sekä lain kriteerit täyttävää tulisi lasten kielenkehityksen tukemisen olla mielestämme spontaanin toiminnan lisäksi myös pedagogisesti suunniteltua. Koemme, että opinnäytetyömme kaltainen varhaista kielenkehitystä tukeva pienryhmätoiminta vastaa useisiin lain varhaiskasvatukselle asettamiin tavoitteisiin, sillä se on suunnitelmallista ja tavoitteellista, kehittävää sekä lasten oppimista edistävää, kielellisten virikkeiden määrää varhaiskasvatuksessa lisäävää pedagogista toimintaa, jossa menetelmät olivat leikinomaiset sekä lapsilähtöiset.

Koemme, että opinnäytetyöprojektimme oli monella tavalla onnistunut. Tärkeimpänä mittarina pidämme sitä, että saimme innostettua lapset mukaan toimintaan. Lapset myös selvästi pitivät asioista, joita pienryhmäkerroilla pääsivät tekemään. Koemme onnistuneemme myös siinä, että pystyimme ottamaan lasten mielenkiinnonkohteet toiminnassa huomioon. Oli palkitsevaa nähdä, kuinka lapset odottivat meitä aina kovasti, olivat motivoituneita ja jaksoivat keskittyä koko pienryhmätoimintakerran ajan. Lapset myös oppivat uusia asioita, erityisesti heille mielekkäistä aihepiireistä. Lasten viihtymisen lisäksi myös kielellistä kehittymistä siis tapahtui, mikä olikin opinnäytetyöprojektin tarkoitus.

Onnistumisen mittarina pidämme myös toiminnallisen osuuden toteutumista tavoitteiden mukaisesti. Vaikka pienryhmätoimintakerroille osallistuneiden lasten määrä vaihteli, eivätkä kaikki päässeet osallistumaan jokaiselle kerralle, silti aina yksi tai useampi lapsista oli paikalla. Myös me molemmat pääsimme joka kerta paikalle niin, että kaikki kymmenen pienryhmätoimintakertaa saatiin järjestettyä. Opinnäytetyöprojektimme onnistui myös aikataulullisesti siten, että haasteista sekä muutoksista huolimatta marraskuussa 2019 suunnittelemamme aikataulu piti.

Matkan varrella saimme oivalluksia muutamista asioista, joista jälkeenpäin ajattelemme, että olisimme voineet tehdä toisin. Olisimme voineet esimerkiksi etukäteen käydä tutustumassa tiloihin ja miettiä yhdessä ryhmäperhepäiväkodin henkilökunnan kanssa, mikä olisi toimintamme sisältöihin sopivin paikka. Olisimme voineet myös testata kaikki menetelmät läpi käytännössä ja tehdä sen pohjalta havaintoja, mitä toiminnan laadukas toteuttaminen edellyttäisi. Projektin edetessä huomasimme esimerkiksi tarvitsemme lattiatilaa sekä keskeytyksetöntä, rauhallista paikkaa, mitä emme olleet osanneet ottaa alusta asti huomioon. Tämän vuoksi esimerkiksi ryhmäperhepäiväkodin eteinen, missä pidimme kaksi ensimmäistä kertaa, ei ollutkaan tilana paras mahdollinen. Opimme, että vastaisuudessa tila kannattaa ottaa huomioon ja miettiä, liittyykö siihen tekijöitä, jotka saattavat esimerkiksi keskeyttää toiminnan ja siten vaikuttaa keskittymiseen. Tila kannattaa valita siten, ettei siitä ole läpikulkua esimerkiksi vessaan tai ulos. Sen jälkeen, kun siirryimme pitämään pienryhmätoimintakertoja erillisessä leikkihuoneessa, toiminta oli sujuvampaa eikä aikataulujen suhteen tarvinnut kiirehtiä yhtään.

Menetelmien testaamisen sekä tilaan liittyvien tarpeiden miettimisen lisäksi olisimme voineet myös valmistella materiaalit paremmin etukäteen. Olisimme voineet esimerkiksi miettiä kuvakorttien rakenteet tarkemmin. Osassa laatimistamme kuvakorteissa luki kuvan yläpuolella sen asian nimi, jonka kuva korjasi. Osassa taas luki sen asian nimi, jota pienryhmätoimintakertamme menetelmää kortti vertauskuvallisesti tarkoitti. Joissain kuvakorteissa ei ollut tekstiä ollenkaan, vain pelkkä kuva. Jälkeenpäin ajateltuna olisi pitänyt kirjoittaa kaikkiin kortteihin teksti sen mukaan, mitä menetelmää se pienryhmätoiminnan eri sisällöistä tarkoittaa. Tällöin myös muu varhaiskasvatushenkilöstö voisi käyttää kortteja, kun niissä lukisi esimerkiksi ampieisen kuvan yläpuolella, että tämä kuvaa Little Circuit -lautapeliä.

Ryhtyessämme ideoimaan opinnäytetyöprojektia pohdimme myös vaihtoehtoa tehdä toiminnallinen opinnäytetyö kahdessa osassa. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut sitä, että kevätlukukauden 2020 aikana olisimme tutustuneet teoriaan sekä valmistelleet materiaaleja, ja pienryhmien käytännön toteutus olisi tapahtunut vasta syyslukukaudella 2020. Onneksi kuitenkin päädyimme aloittamaan myös käytännön toteutuksen jo keväällä, rinnakkain suunnittelun kanssa, ja tekemään oppimispäiväkirjatyylisen raportin aina jokaisen pienryhmätoimintakerran jälkeen. Tämä mahdollisti lapsilähtöisen, havaintoihin perustuvan suunnittelun paremmin.

Oman haasteensa projektiin tosin kevätlukukaudella toi koronaviruksen mukanaan tuoma epävarmuus. Lähes koko opinnäytetyöprosessia varjosti pelko siitä, pysyykö ryhmäperhepäiväkotia auki, ja vaikka se olisi auki, pysyvätkö pienryhmäämme kuuluvat lapset koko projektin ajan hoidossa. Epävarmaa oli

myös saako kaltaisiamme ulkopuolisia vierailijoita edes käydä ryhmäperhepäiväkodilla. Koulut ja kirjastot menivät kiinni, joten jouduimme keräämään kaikki materiaalit omista varastoistamme, kun kirjoja ja pelejä ei saanut lainattua kirjastosta. Lisäksi jouduimme kirjoittamaan opinnäytetyötä kodissamme sekä mökillä. Tämä vaikutti myös muun perheen aikatauluihin, sillä myöskään koti ei ollut tyhjä koronan takia. Käytännön toteutukseen liittyvien epävarmuustekijöiden lisäksi myös sairastumisen pelko oli koko ajan läsnä. Mietitytti, pysymmekö itse terveinä, tai mitä jos perhe sairastuu. Onneksi kaikki sujui kuitenkin parhain päin, ja muutamaa muuttunutta tekijää lukuun ottamatta projekti saatiin vietyä kunni-
alla loppuun.

Opinnäytetyöprojektimme päätteeksi pyysimme ryhmäperhepäiväkotia Vekaratuvalta kirjallisen palautteen pienryhmätoimintakerroista. Halusimme kuulla heidän kommenttejaan projektistamme sekä heidän ajatuksiaan siitä oliko opinnäytetyömme tuonut jotain lisää heidän arkeensa. Vekaratuvan henkilökunta kirjoitti palautteessaan, että he kokivat meidän toimineen ryhmäperhepäiväkodilla omalta osaltamme innostajina, mahdollistajina ja mallintajina tekemämme projektin myötä, ja että olimme suunnitelmallisuudellamme mahdollistaneet monipuoliset ja virikkeelliset ympäristöt, joissa lapset voivat tehdä havaintojaan, kysymyksiään ja oivalluksiaan. He kokivat, että nämä yhteiset kiinnostusten jakamiset antoivat positiivista pohjaa kielen kehityksen tukemiselle, ja että Vekaratuvan kasvattajat saivat puolestaan ideoita kielen kehityksen tukemiseksi meidän materiaaleistamme.

Vekaratuvan henkilökunta kirjoitti palautteessaan kokeneensa myös, että järjestämissämme kielellistä kehitystä tukevissa pienryhmätoimintakerroissa avainasemassa oli lapsen aito kohtaaminen. He sanoivat olleen ilo huomata lasten tulleen huomatuksi ja kuulluksi. He kokivat, että pienryhmässä lapsi pystyi oppimaan vuorovaikutustaitoja, ja oppimaan sitä kautta myös tunnistamaan omia tekojaan ja niiden vaikutuksia. He kokivat järjestämämme pienryhmätoimintahetkien olleen mainio hetki rikastuttaa kieltä ja lasten saaneen samalla vertaistukea toisistaan. He kokivat, että olimme toiminnassamme ottaneet huomioon lasten yksilölliset tarpeet sekä sen, kuinka auttaa ja tukea lasta, joka ei osaa jotain asiaa tai vastaavasti haastaa lasta, joka jo osaa tehdä jonkin asian. He näkivät myös kykymme muokata toimintaa tilanteen mukaan

Opinnäytetyöprojekti opetti meille paljon. Sen lisäksi, että koronakevään tuomat haasteet opettivat meille paineen alla työskentelyä sekä epävarmuuden sietämistä, saimme projektista myös paljon työkaluja työhömmme tulevana varhaiskasvatuksen opettajina, niin toiminnan suunnitteluun kuin toteutukseenkin. Saimme vahvistusta jo olemassa olevalle ajatuksellemme siitä, että toiminnan suunnittelu on onnis-

tuneinta silloin, kun se tehdään lasten tarpeet sekä mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Tähän li-
säyksenä oivalsimme sen, että kannattaa myös pitää tehtävät mahdollisimman helppoina, jotta lapset
saavat riittävästi onnistumisen kokemuksia. Onnistumisen kokemukset lisäävät rohkeutta ja motivaatio
harjoitteluun pysyy yllä. Vaikka harjoitteissa tuleekin olla lapsille haastetta, jotta kehitystä tapahtuu,
tulee niiden kuitenkin olla samalla myös riittävän helppoja, jotta lasten mielenkiinto pysyy yllä.

Uutena huomiona teimme myös sen, että pienryhmätoimintaa suunnitellessa kannattaa ottaa huomioon
eri menetelmien toteuttaminen vaihtuvissa paikoissa, tehden harjoituksia esimerkiksi vaihdellen pöydän
ääressä sekä lattialla. Paikkaa ja asentoa vaihtamalla lasten vireystaso ja sitä kautta myös motivaatio
säilyvät loppuun saakka. Huomasimme, että puoli tuntiakin on pitkä aika 2-vuotiaille pysyä tuolissa
pöydän ääressä. Opinnäytetyöprojektimme ansiosta osaamme siis entistä paremmin suunnitella sekä to-
teuttaa varhaista kielenkehitystä tukevaa pienryhmätoimintaa kaiken ikäisille ja tasoisille lapsille var-
haiskasvatuksessa.

Saimme matkan varrella myös paljon ideoita, miten opinnäytetyöprojektiämme voisi jatkojalostaa. Toi-
mintaan voisi ottaa mukaan esimerkiksi pienryhmätoiminnan alkamista sekä loppumista kuvaavat alku-
ja loppulaulut tai -lorut. Päädyimme itse kuitenkin jättämään ne pois, jotta menetelmille jäisi enemmän
aikaa. Aloitimme kuitenkin aina samalla tavalla päivän toimintoja kuvaavia kuvakortteja näyttämällä,
jotta pienryhmätoiminnassamme olisi rutiini, josta lapset tiesivät, että nyt toiminta alkaa. Meille jäi myös
paljon ideoita siitä, miten pienryhmätoimintakertoja olisi voinut ryhmämme lasten kanssa jatkaa. Aiheita
olisi voinut keksiä lisää, esimerkiksi ruokien nimien harjoittelu olisi voinut olla vuorossa seuraavaksi,
vaikkapa kauppaleikin muodossa. Myös suujumppaa ja suuleikkejä voisi lisätä, esimerkiksi pillillä voisi
puhaltaa pöydältä silkkipaperipalloja tai höyheniä. Saimme paljon ideoita myös siihen, miten kielenke-
hitystä tukevaa toimintaa voisi järjestää isommille lapsille. Heidän kanssaan voisi pienryhmissä harjoi-
tella esimerkiksi erilaisten laulujen, sadutuksen tai draaman keinojen avulla.

Yhtenä kehittämisideana mietimme myös vaihtoehtoa, että lapset olisivat voineet dokumentoida itse ta-
pahtuneesta toiminnasta kasvunkansionsa. Pienetkin lapset olisivat voineet osallistua dokumentointiin
esimerkiksi liimaamalla kuvakorteista tuttuja kuvia, joihin liittyvän tapahtuman aikuinen olisi voinut
kirjoittaa auki. Toivoimme myös, että lapset olisivat olleet itse enemmän mukana suunnittelussa, mutta
he olivat niin pieniä, että se oli haastavaa, sillä he eivät vielä osanneet puhua. Vaikka lapset eivät itse
osanneet tuoda esille toiveitaan, pyrimme kuitenkin ottamaan heidän oletetut toiveensa huomioon valit-
semalla mahdollisimman paljon sellaisia menetelmiä ja aiheita, joista huomasimme lasten olevan kiin-
nostuneita, esimerkiksi palapelejä sekä kirjoja autoista ja eläimistä.

Olemme kiitollisia myös Vekaratuvan henkilökunnalle onnistuneesta opinnäytetyöprojektistamme. Se, että ryhmäperhepäiväkodin henkilökunta oli tukenamme mahdollistamassa toiminnan toteuttamisen, kannusti sekä rohkaisi myös lapsia osallistumaan. Vekaratuvan henkilökunta mahdollisti kaikki suunnitelmiamme mukaiset päivämäärät sekä kellonajat pienryhmätoimintakertojemme toteuttamiseksi, he mukauttivat oman toimintansa projektimme tarpeisiin ja tarjosivat meille tilat sekä materiaaleja. Koimme olomme tervetulleiksi joka kerta Vekaratuvalle mennessämme. Sen lisäksi, että olemme kiitollisia sujuvasta yhteistyöstä Vekaratuvan kanssa, olemme kiitollisia myös projektin tuomasta mahdollisuudesta päästä suunnittelemaan sekä toteuttamaan arvojemme mukaista pedagogista toimintaa. Se oli ammatillisen kehittymisemme kannalta tärkeä asia. Lisäksi sen ansiosta, että toteuttamamme toiminta vaikutti olevan myös pienryhmätoimintaan osallistuneille lapsille mielekästä sekä tarkoituksenmukaista, meille jäi opinnäytetyöprojektistamme erittäin positiivinen ja voimaantunut olo.

LÄHTEET

- Adenius-Jokivuori, M., Eronen T. & Laakso M-L. 2014. Tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu?* Juva: PS-kustannus, 171-174.
- Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. 1. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alijoki, A. 2011. Lapsen tuen tarve kielellisessä kehityksessä ja siihen vastaaminen varhaiskasvatuksen keinoin. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) *Lapsi ja Kieli, kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino, 77-86. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.2.2020.
- Bruhn, H. 1995. *Muumipeikko ja värit*. Helsinki: Kustannus Oy Kolibri.
- Elliot, R. 2017. *Eläinlapset*. Helsinki: Egmont Kustannus Oy.
- Hannula, I. *Lorupussi*.
- Hedelmätarha-lautapelin peliohje. 2010. Haba.
- Helenius, A. & Korhonen, R. 2011. Leikistä kieleen. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) *Lapsi ja Kieli, kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*, Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino, 70-75. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.2.2020.
- Herranen-Somero, K. 2019. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. Luentomateriaali. Centria-ammattikorkeakoulu.
- Hill, E. 2013. *Puppe osaa laskea*. Helsinki: Otava.
- Kalastus-lautapelin peliohje. 2012. Haba.
- Katajisto, M. ja Kinnunen, R. *Vekaratuvan varhaiskasvatussuunnitelma*. 2019.
- Ketonen, R., Launonen, K., Ikonen, A., Salmi, P., Palmroth, A., Röman, M., Mattinen, A. 2014. Kieli ja viestintä. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) *Joko se puhuu? Kie- lenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-kustannus. 201–224.
- Korkeamäki, R-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) *Lapsi ja Kieli, kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*, Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino, 42-52. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.2.2020.
- Little Circuit -lautapeli. Djeco.

Lyytinen, P. 2014. Kielenkehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-kustannus. 51-71.

Magnetic pretend play Billy -magneettipoika. Melissa & Doug.

Merikoski, H. & Pihlaja, P. 2018. Puheen ja kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) *Varhaiserityiskasvatus*. Jyväskylä: PS-kustannus, 201-221.

Minä Oivallan ensimmäiset kysymyskorttini. 2018. Oppi & Ilo. Sanoma Pro Oy.

Nuppipalapelit. Hape.

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) 2011. Lapsi ja Kieli, kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa, Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino, 5-8. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.2.2020.

Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä, teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) *Lapsi ja Kieli, kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*, Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino, 31-41. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.2.2020.

Olkkonen, H. 2009. Lapsen kielenkehityksen tukeminen päivähoitossa. AMK-opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu Helsinki. Saatavissa: http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2009/63d46e_HelsinkiOlkkonen2009.pdf . Viitattu 22.2.2020

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. Viitattu 20.3.2020.

Pieni touhukas juna. 2008. Helsinki: Vaukirja.

Play tive junior -numeropalapeli. 2019. OWIM GmbH & Co.

Ryan, J., Powell, S. & Tinsley, P. Iloinen väriretki 2015. Helsinki: Egmont Kustannus Oy.

Röh Maatilalla. 2015. Gummerus Kustannus Oy.

Slegers, L. Jännät hännät. 2017. Helsinki: Lasten keskus ja kirjapaja Oy.

Tarbett, D. 2004. 10 Touhukasta toukkaa. Vaukirja.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446853856>. Viitattu 20.3.2020.

Vilka, H. ja Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Von Kessel, C. Iso ääninappikirja kulkuneuvoja. Schwager & Steinlein Verlag GmbH.

Wooden Fish Game. Delta-Sport Handelskontor GmbH.